

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Diplomová práce

Příčiny trvajících násilí ve východním Kongu (DRC)

Bc. Anna Vyšínová

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta Filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Mezinárodní vztahy

Diplomová práce

Příčiny trvajících násilí ve východním Kongu (DRC)

Bc. Anna Vyšínová

Vedoucí práce:

Doc. PhDr. Šárka Cabadová Waisová, Ph. D
Katedra politologie a mezinárodních vztahů
Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2024

Prohlášení

Prohlašuji, že má diplomová práce je ve smyslu autorského zákona výhradně mým autorským dílem.

V Plzni dne: .....

.....

Bc. Anna Vyšínová

Poděkování

Děkuji doc. PhDr. Šárce Cabadové Waisové, Ph. D, která opětovně přijala můj požadavek na vedení další práce. Velký dík jí patří za odborné vedení, trpělivost, a to velkou, a ochotu, kterou mi při zpracování diplomové práce věnovala. Děkuji i mým blízkým, že mi byli v průběhu celých pěti let velkou oporou.

Obsah:

Obsah

Úvod	1
1. Model občanské války Colliera a Hoefflerové	7
1.1. Ekonomické příčiny občanské války	9
1.1.1. Primární komodity a riziko konfliktu	10
1.1.2. Financování rebelských skupin	12
1.1.3. Rozvoj	14
1.2. Křivda	15
1.2.1. Čtyři měřítka křivdy	17
1.2.2. Zajištění spravedlnosti.....	18
1.3. Historie.....	19
2. Aplikace modelu Colliera a Hoefflerové na případ východní části DRK	21
2.1. Historické příčiny	21
2.2. Ekonomické příčiny	24
2.2.1. Ekonomické nerovnosti	27
2.2.2. Komoditní závislost.....	29
2.3. Etnická frakcionace	33
2.3.1. Etnická frakcionace provincií Kivu.....	33
2.3.2. Sociální frakcionace provincie Ituri	35
2.3.3. Shrnutí etnické frakcionace	36
2.4. Náboženská frakcionace	37
2.5. Ozbrojení aktéři	37
2.5.1. Financování ozbrojených skupin.....	39
2.5.2. Ozbrojené skupiny v Severním Kivu a Jižním Kivu.....	42
2.5.3. Ozbrojené skupiny v Ituri.....	44
2.5.4. Konžská armáda a zahraniční aktéři.....	46
2.5.5. Shrnutí neúspěchu boje s ozbrojenými skupinami	49
Závěr.....	52
Zdroje	57
Zdroje příloh.....	69
Resumé	70

Seznam použitých zkratk

ADF	Allied Democratic Forces
CFS	Svobodný stát Kongo
C-H model	Collier Hoeffler model
CNDP	Congrès national pour la défense du peuple
CODECO	Coopérative pour le développement du Congo
DDR	odzbrojení, demobilizace a reintegrace
DRK	Demokratická republika Kongo
EAC	Východoafrické společenství
EACFR	Regionální síly Východoafrického společenství
FADCR	Ozbrojené síly Demokratické republiky Kongo
FLDR	Demokratické síly pro osvobození Rwandy
HDP	Hrubý domácí produkt
IPC	Ituri Pacification Comitee
M23	Hnutí 23. března
MONUC	Mise OSN v Kongu
MONUSCO	Stabilizační mise OSN v DRK
OSN	Organizace spojených národů
RB	Rada Bezpečnosti
SADC	Jihoafrické rozvojové společenství
WB	Světová banka

Poznámka: Pokud se význam zkratky využívá v českém překladu, je zde takto i uveden.

Úvod

Demokratická republika Kongo (dále DRK) má díky své rozloze, počtu obyvatel a přírodním zdrojům potenciál stát se jednou z nejvlivnějších zemí Afriky. Země je strategicky umístěna ve středu afrického kontinentu, má 3. největší rozlohu a s počtem 104 milionů obyvatel tvoří nejlidnatější frankofonní zemi na světě (JICA n.d). Na jejím území se nachází mnoho ložisek nerostných surovin, významný podíl orné půdy a zároveň druhý největší deštný prales na světě, díky kterému se země může pyšnit obrovskou biologickou rozmanitostí (WB 2023). Navzdory tomu je však DRK jednou z nejchudších zemí světa. DRK je zemí, jež se od své nezávislosti na Belgii v roce 1960 potýká s dlouhodobě trvajícím násilím, které může mít mnoho různých příčin. Tyto problémy nesoužijí pouze DRK, ale i sousední státy jako je Rwanda a Uganda, které se historicky podílely na ovlivňování vnitřní situace uvnitř Konga.

Nejdelší a nejnásilnější boje jsou ve východní části DRK, v provinciích Ituri a Severním a Jižním Kivu. Provincie se staly také cílem mezinárodní peacekeepingové mise OSN v Kongu (zkráceně MONUC), později přejmenované na MONUSCO. Mise reagovala na regionální změny způsobené rwandskou genocidou, která proběhla v roce 1994. Nově zvolená rwandská vláda měla za cíl dopadnout veškeré hutuské pachatele genocidy, kteří uprchli do sousedních oblastí východního Konga (EPON 2019: 44). Napjaté regionální situace využil Laurent Desiré Kabila, který za pomoci sousedních vlád Rwandy a Ugandy v roce 1996 zinscenoval povstání. Cílem tohoto povstání bylo svrhnout prezidenta Mobutu Sese Seka, kterého sousední země obvinily z podpory a úkrytu válečných zločinců rwandské genocidy. Povstání vyvrcholilo v roce 1997, kdy byla svržena Mobutova vláda, Kabila nastoupil k moci a hlavní město bylo obsazeno. Ani ne po roce Kabilovy vlády započala ve východních provinciích Severního a Jižního Kivu násilná povstání proti jeho režimu, během kterých se rebelové zmocnili většiny z provinčních oblastí. Vojenskou podporu Kabilovi slíbilo několik afrických států, kromě sousední Rwandy a Ugandy, tyto země se postavily na stranu rebelů. Napětí mezi jednotlivými státy neustalo ani po podepsání příměří v Lusace roku 1999. V důsledku toho zřídila Rada bezpečnosti (zkráceně RB) misi MONUC, která měla

dohlížet na dodržování příměří, stažení sil sousedních států a zároveň udržovat styky se všemi stranami dohody o příměří. Později byl v řadě rezolucí RB rozšířen mandát na dohled nad prováděním dohody o příměří s dodatečnými úkoly (OSN 2023).

V roce 2002 podepsalo Kongo mírovou dohodu s Ugandou, na jejímž základě vznikla přechodná vláda v čele s Josephem Kabilou, synem bývalého prezidenta L. D. Kabily, který byl v roce 2001 zabit při atentátu. Nicméně poměry panující v DRK způsobily, že byla země zranitelnější víc než kdy dřív (OSN 2023). Přístup MONUC se v této době soustředil převážně na tradiční budování státního aparátu, národních reformních procesů a rozšiřování státní moci. V této době byla však DRK z větší části funkční pouze pro úzkou elitu a projevovala malý zájem o ukončení periferních válek (EPON 2019: 44). Dle analytiků bylo nejúčinnějším obdobím mise období mezi lety 2003–2006, v těchto letech byla podepsána dohoda z Pretorie, která vedla k přechodu k demokracii a uspořádání referenda o nové ústavě a volbách. Fáze se stala klíčovou, jelikož vyvrcholila svobodnými volbami, které se konaly v roce 2006 (EPON 2019: 49–50). I přes to, že rané období mise bylo považováno za nejúčinnější, její pozdější zapojení do volebního procesu v roce 2008 odklonilo misi od odzbrojování ozbrojených skupin a omezilo její potenciál vyjednat mír (Nagel–Fin–Maenza 2021: 3–4). I přes veškeré snahy mise MONUC nepřinesla zemi mír a násilí rebelů dále přetrvávalo, proto RB 1. července roku 2010 rozhodla rezolucí 1925 o přejmenování a rozšíření působení mise, dnes známé jako Stabilizační mise OSN v DRK (MONUSCO). Mise byla oprávněna použít všechny potřebné prostředky k výkonu svého mandátu, s cílem chránit civilní obyvatelstvo před násilím, usnadnit přístup k humanitární pomoci, odzbrojit, demobilizovat a reintegrovat (zkráceně DDR) bývalé bojovníky zpět do společnosti a podporovat vládu DRK při její stabilizaci a úsilí o nastolení míru (OSN 2023, Better World Campaign n.d.). Ani následné zesílení mandátu zemi nenapomohlo potlačit násilí páchané ozbrojenými skupinami. S účinností mise totiž souvisí i proaktivní hostitelská vláda, jež by musela reformovat své bezpečnostní instituce, aby došlo k podpoře vhodné strategie odzbrojení a usmíření. V DRK byla spolupráce s místními orgány po celou dobu trvání misí

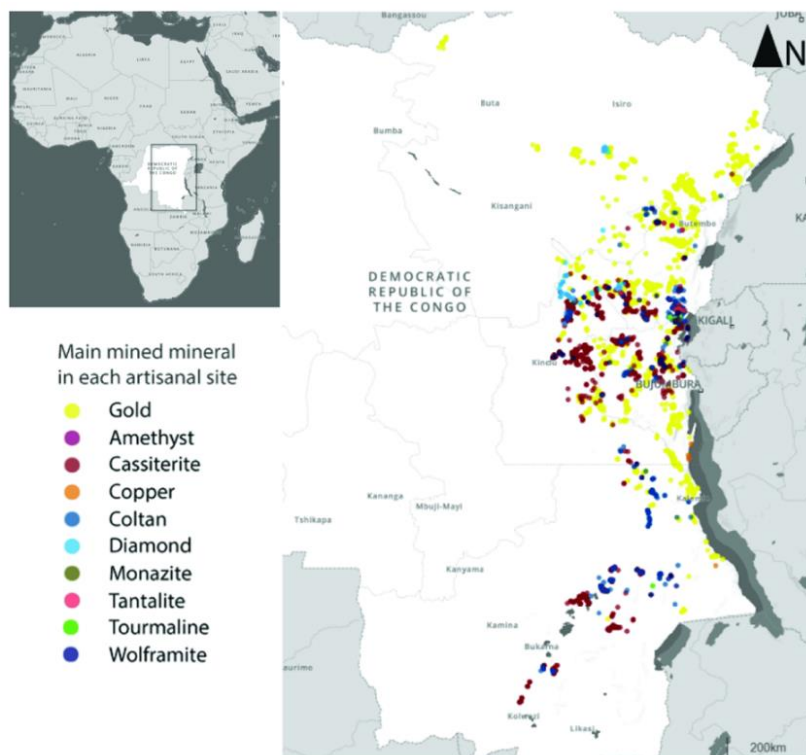
velkou výzvou, jejich angažovanost kolísala v závislosti na vojenském cíli. Vojenská složka mise se mohla nadále pokoušet odzbrojovat ozbrojené skupiny ve východním Kongu, ale veškeré toto úsilí přijde vniveč, pokud se nezačne s reformou celého politického systému (EPON 2019: 18-19). Po 25 letech se mise z provincií pomalu stahuje, avšak její ukončení je v současném zvyšujícím se napětí v zemi nebezpečné pro stabilitu nejen samotného DRK, ale i celého regionu. Situaci zhoršuje silná korupce, která úzce souvisí s využíváním přírodních zdrojů, což historicky bránilo DRK plně využívat potenciál zdrojového bohatství ke zlepšení kvality života v zemi.

Rostoucí násilí v oblasti Velkých jezer je také připisováno více než 120 ozbrojeným skupinám operujících na tomto území. Skupiny v těchto oblastech využívají slabosti státní autority a její neschopnosti zasáhnout (GCR2P 2024). Dle článku IPIS jsou právě ve východní části DRK nerosty spojeny s konfliktem. Již zmíněná soutěž o kontrolu zdrojů a nekontrolovatelná beztrestnost se stávají půdou pro neustálý vznik nových ozbrojených skupin a zhoršující se bezpečnostní situaci (Sabbe 2023, GCR2P 2024). I v případě těchto skupin hrají nerostné suroviny důležitou roli při financování jejich vojenských operací (Burnley 2012: 4). Ozbrojené skupiny využívají mnoho typů násilí. Častým typem násilí v této oblasti jsou únosy. Masivní vysídlování a blízkost skupin ke komunitám vede k častým únosům a poté i zabíjení a mrzačení, převážně žen a dětí. S tímto souvisí i výrazný výskyt znásilnění a dalších forem sexuálního násilí, jež nejen způsobuje trauma obětem, ale vede i k šíření sexuálně přenosných onemocnění (World Without Genocide 2023). Ve spojení s násilím je dost častým jevem vypalování vesnic. Informovali o tom uprchlí obyvatelé z provincie Ituri. Bojovníci z ozbrojených skupin se také dopouštějí nelidských činů jako je mrzačení nebo kanibalismus. Tyto praktiky mají bojovníkům přinést rituální sílu a v odpůrcích vyvolat hrůzu (Human Rights Watch 2003). Všechny tyto typy násilí vedly k vysídlení téměř 900 000 lidí (Koettl 2018, Schlein 2023).

Cílem této práce je prozkoumat, proč ve východních provinciích DRK stále pokračuje násilí. Jedním z možných vysvětlení, které zmiňuje odborná literatura je hojnost nerostných surovin (tato situace je také označována jako prokletí zdrojů).

V zemi, a konkrétně ve východních provinciích, se nacházejí významná ložiska zlata, mědi, kobaltu, cínu a tantalu. DRK je také třetím největším světovým producentem diamantů s podílem 23 % na celosvětovém obchodu, největším producentem kobaltu se 70 % a disponuje i dalšími prvky vzácných zemin, potřebných v revoluci zelených technologií (Parens 2022). S tímto bohatstvím přichází i problém, protože historicky zakořeněná těžba zdrojů neprospívá místním komunitám. Obyvatelé v pohraničních oblastech s doly jsou vykořisťováni jako levná pracovní síla nebo se stávají terčem ozbrojených skupin, které se pokoušejí převzít práva nad těžbou. Vzhledem k tomu, že je v DRK nekoordinovaná vládní strategie správy přírodních zdrojů, zůstává mnoho ložisek nerostných surovin nevyužito. Nevytěžená ložiska převážně zahrnují největší světové zásoby koltanu (metalická ruda, ze které se získává niob a tantal) a množství kobaltu (GSP hub nedatováno, Vančatová 2009). Při tom kobalt a měď jsou jedny z nejdůležitějších prvků potřebných k přechodu od fosilních paliv na zelenou energii (UNEP 2022).

Obrázek 1: Mapa, zobrazující zdroje ve východním DRK (Kyba – Guilanni et. al. 2019).

Tezi věnující se vysvětlení násilného konfliktu s ohledem na zdroje předkládají autoři Collier a Hoefflerová. V literatuře je teorie označována jako model Colliera a Hoefflerové (dále C-H model). Ve stručnosti lze říct, že C-H model uvádí, že existuje vazba mezi primární komoditní závislostí a rizikem zahájení konfliktu. Případové studie naznačují, že země s velkým množstvím přírodních zdrojů jsou náchylnější k násilným konfliktům. Zvýšená přítomnost zdrojů představuje lákadlo pro rebely, kteří chtějí ovládnout těžbu či její část. V rámci modelu zohledňují autoři různé determinanty rizika vzpoury, jako finance, křivdu, vojenskou životaschopnost, historii, velikost a frakcionaci populace (Collier–Hoeffler 2002: 14). V diplomové práci se tedy zabývám tím, zda C-H model může vysvětlit přetrvávající násilí a rozsáhlý konflikt ve východním Kongu. Cíl naplním zodpovězením výzkumné otázky. Tu jsem koncipovala tak, aby se dotýkala obou částí práce:

“Vysvětluje C-H model, proč je oblast východního Konga nejvíce náchylná ke konfliktům?”

Diplomová práce je rozdělena do dvou částí. V první teoretické části představuji C-H model a úvahy autorů o příčinách vnitrostátního násilí. Tato kapitola v první řadě vysvětluje C-H model a následné podkapitoly se věnují třem krajním variantám modelu v návaznosti na vznik konfliktů. Jsou jimi ekonomické příčiny, křivda a historie. Na základě teoretické části jsem identifikovala několik faktorů, které pomocí modelu a tezí C-H o vlivu nerostných surovin testuji na existujícím násilí na případové studii východních provincií DRK.

Jako faktory jsem identifikovala historii, ekonomické příčiny, etnickou a náboženskou frakcionaci a ozbrojené aktéry. V první podkapitole se věnuji historii, jelikož dědictví koloniálního násilí přispělo k vytvoření, složitého sociálního a politického prostředí, čímž jsou ovlivněny i současné konflikty. Jako druhý faktor jsem identifikovala ekonomické příčiny. V této podkapitole se převážně věnuji komoditní závislosti, kterou autoři určují jako hlavní spouštěč konfliktu. Ve třetí a čtvrté podkapitole se věnuji náboženské a etnické frakcionaci, etnické skupiny následně identifikuji dle východních provincií. Etnická frakcionace je velmi důležitým faktorem, s níž se pojí i další faktor, a to ozbrojení

aktéři. Jak již bylo naznačeno, v DRK operuje více než 120 různých ozbrojených skupin, které přiživují již napjatou situaci. Ozbrojené skupiny, stejně tak jako okolní země, si kladou za cíl těžit z bohatství zdrojů, které se ve východním DRK nacházejí. V poslední řadě v podkapitole také poukazují na vazbu mezi konfliktem, zahraničními aktéry a samotnými konžskými ozbrojenými složkami, jelikož v průběhu celé historie DRK tito aktéři ovlivňovali průběh konfliktů. V závěru navazují na cíl práce a hodnotím, zda C-H model a uvedené determinanty vysvětlují přetrvávající násilí ve východním DRK. Zhodnocení probíhá pomocí bodů, které přiřítám dle C-H modelu jednotlivým faktorům, pokud faktor odpovídá přiřítám mu číslo 1, pokud ne dostane 0. V teoretické části diplomové práce se opírám především o odborné články, knižní publikace monografické i kolektivní autorů Colliera a Hoefflerové. V analytické části následně definované faktory aplikuji na případovou studii a doplňuji práci o publikace zaměřující se přímo na případ DRK.

1. Model občanské války Colliera a Hoefflerové

Mezinárodní konflikty upoutávají pozornost celého světa, zatímco války občanské, často zůstávají v pozadí. V oblasti politologie se motiv považuje za klíčový prvek v popisu konfliktů. Ke vzpouře obyvatelstva dochází až v okamžiku, kdy jsou nespravedlnosti v daném státě tak naléhavé, že nutí obyvatelstvo angažovat se v násilných protestech. Občanské války jsou sice méně často sledované, ale jejich dopad na postižené komunity je zásadní pro rozvoj zasažených států (Collier–Hoeffler 2004: 564). Myšlenky Colliera a Hoefflerové a jejich modelu jsou zakotveny v analytickém rámci ve spojení s tradicí racionální volby. Hlavní myšlenkou modelu je, že konflikt odráží elitní soutěž o rentu z cenných přírodních zdrojů (Murshed –Tadjoeddin 2009: 1).

Analytická část modelu se převážně zaměřuje na vznik rebelských organizací. Typickým projevem činnosti rebelů je povstání, ze kterého mohou pramenit výhody z různých zdrojů. Motivací k povstání se může stát chamtivost. V tomto případě je pro rebelské organizace atraktivní vykonávat kvazikriminální činnosti a vést povstání, které povede k vítězství a tím pádem i ke kontrole státních příjmů. Alternativní motivací je křivda, tedy pocit nespravedlnosti. Náklady na povstání představují pracovní sílu a vybavení potřebné pro bojeschopnost povstaleckých armád. I přesto, že je povstání motivováno křivdou, musí tyto náklady být pokryty, aby generovaly příjmy. Pravděpodobnost vzpoury se tedy zvyšuje s tím, jak se příjmy vyvíjejí v protikladu s výdaji vynaloženými na protest, mimo to musí být povstání finančně životaschopné. Zdroje financí mohou proudit právě z již zmíněných přírodních zdrojů nebo prostřednictvím třetí strany, která má na daném území o něco zájem, například ve vztahu ke zdrojům (Collier–Hoeffler 2002: 14, Murshed–Tadjoeddin 2009: 1).

C-H model všeobecně zkoumá riziko vypuknutí občanské války, což vede k hlubšímu porozumění vzniku konfliktů a revizím jejich modelu. Díky častým revizím a aplikaci modelu na případové studie dochází k identifikaci podobností nebo rozdílů napříč zeměmi a obdobími. To umožňuje posouzení předpokladu jednotkové homogenity, která tvoří základ pro empirické testování většiny kvantitativních i kvalitativních studií v oblasti občanských válek. Tedy, i kdyby

model dokonale předpovídal začátek občanské války, nemohl by předpovědět, jak se bude občanská válka vyvíjet, a jaký bude její výsledek. I přesto je analýza procesu, tedy sledování událostí a interakce proměnných v modelu v průběhu času, komparativní výhodou při provádění případových studií. V poslední revizi autoři naznačují, že kombinace kvantitativní a kvalitativní analýzy je nejlepší způsob ke zjištění potenciálně důležitých determinantů a procesů vedoucích ke vzniku konfliktu (Collier–Hoeffler–Sambanis 2005: 3). Riziko vzniku konfliktu je v rámci C-H modelu zkoumáno během pětiletých období. První měření probíhalo mezi lety 1965–1969, další do roku 2004. Pokud se během pětiletého období objeví válka, autoři tuto situaci označují kódem 1, pokud však žádný ozbrojený konflikt nenastane a země zůstane v míru, autoři označují situaci kódem 0. Předchozí výzkumy ukazují, že trvání občanské války je určeno různými faktory, k identifikaci počátku konfliktu využívají autoři projekt Correlates of War, tedy databázi usnadňující sběr, šíření a používání přesných a spolehlivých dat v mezinárodních vztazích. Vzhledem k tomu, že projekt autoři využívají napříč všemi svými výzkumy, mohou srovnávat výsledky v průběhu let (Collier–Hoeffler–Rohner 2008: 8, Correlates of War n.d.).

Dle všech revizí modelu bylo zjištěno několik empirických korelátů. Ty můžeme rozdělit na ekonomické, sociální, geografické a historické, nejdůležitější a nejrozsáhlejší je však ekonomický. Úroveň, růst a struktura příjmů mají významné vlivy na riziko konfliktu zemí s nízkým příjmem na hlavu. Tedy země s vysokým podílem exportu primárních komodit, pomalým růstem a nízkým příjmem na hlavu, čelí podstatně vyššímu riziku vzniku konfliktu. Sociální struktura zemí taktéž významně ovlivňuje riziko konfliktu. Státy, kde největší etnická skupina reprezentuje více než polovinu obyvatel, čelí přibližně dvojnásobně vyššímu riziku konfliktu ve srovnání s ostatními zeměmi. Vedle etnické dominance je také důležité zkoumat náboženskou diverzitu, jelikož jsou všeobecně nábožensky homogenní společnosti bezpečnější než ty diverzifikované. Rovněž je nezbytné zohlednit geografické faktory, země s rozptýleným obyvatelstvem a hornatým povrchem čelí také vyššímu riziku vypuknutí konfliktu. Posledním a zásadním aspektem je historie. Země, které již

prošly občanskými válkami, jsou také náchylnější k opětovnému vypuknutí konfliktu, což je spojováno s jevem „konfliktní pasti“, který je vysvětlen v podkapitole o rozvoji (Collier–Hoeffler–Söderbom 2001: 4).

1.1. Ekonomické příčiny občanské války

Hlavní teze C-H modelu zdůrazňuje, že klíčovým faktorem ovlivňujícím riziko vzniku občanské války je vztah mezi primární komoditní závislostí a pravděpodobností vzniku občanské války. Většina odborných publikací se dělí na dva protichůdné směry. První, ekonomický, se věnuje fenoménu nazvanému „prokletí zdrojů“ v kontextu rychlosti ekonomického růstu v zemích s nízkým HDP. Druhý, politologický, se věnuje vazbě mezi přírodními zdroji a slabými institucemi. Země, které disponují rozsáhlými přírodními zdroji, často spoléhají na nedemokratický systém patronátu, jenž spočívá v tom, že dominantní politická síla udržuje kontrolu nad volební soutěží a omezuje občanská práva ve prospěch stability své moci (Collier–Hoeffler –Sambanis 2005: 625). Na základě toho se tomuto jevu se věnuji v první podkapitole.

Druhá podkapitola se věnuje financování ozbrojených skupin, což je jedním z dalších determinantů, které mohou zvyšovat riziko konfliktu. Obecně platí, že pobídka ke vzpouře, je výsledkem pravděpodobnosti vítězství a jeho následků. Pokud bychom to aplikovali na vládu, jež proti povstalcům stojí, pravděpodobnost vítězství závisí na její schopnosti bránit se. Zde je poměrně viditelný rozdíl ve vybavenosti, protože technologické možnosti rebelů jsou povětšinou chabé, zatímco vláda má více technologických možností, například má možnost využít vzdušných sil. Jedinou překážkou může být financování, vojenská schopnost vlády závisí na jejích výdajích do obrany, zatímco vojenské ekonomiky rebelů mohou být financovány externě. Pobídka ke vzpouře také souvisí se schopností budoucí rebelské vlády odměnit své příznivce. Cílem povstání je povětšinou ovládnout stát, či se od něj odtrhnout. Pokud je cílem ovládnout stát, bude kapacita odměňování záviset na potencionálních příjmech vlády a základu daně. Pokud je cílem secese, není zdanitelný základ státu před secesí určujícím faktorem zisků po vítězství, ale následná distribuce prostředků bude určena vnitřně. Motivací secese je povětšinou atypicky dobrá vybavenost regionu, či nedostatečné zastoupení regionu ve vládě

(Collier–Hoeffler 1998: 564–565). V poslední podkapitole se věnují rozvoji, který autoři identifikují jako klíčový pro zamezení vzniku konfliktů. Ze studií vychází, že země, které jsou méně rozvinuté čelí až několikanásobnému riziku vypuknutí konfliktu než země vyspělé, a proto je důležité, aby mezinárodní společenství tyto země v rozvoji podporovalo.

1.1.1. Primární komodity a riziko konfliktu

Primární komodity jsou spojeny s dalšími faktory, které mohou přispět ke vzniku občanské války, včetně korupce, špatného ekonomické řízení a nedostatečnému poskytování veřejných služeb (Collier–Hoeffler 2004: 566). Korupce je v kontextu primárních komodit velmi častým fenoménem. Obchodní společnosti, které generují vysoké finanční toky, často působí ve vysoce rizikových zemích se slabou správou věcí veřejných, což může přispívat k prohloubení nekalých praktik a nerovnováze v distribuci zisků (Chene 2016). V zemích s vysokým množstvím komodit se zdroje stávají „prokletím“. Ze statistik vyplývá, že země bohaté na přírodní zdroje zaznamenaly od roku 1960 nižší tempo růstu. Moderní výklad pro fenomén „prokletých zdrojů“ zdůrazňuje institucionální slabost, tedy že autokratické politické systémy mají větší náchylnost k tomuto fenoménu než ty demokratické. Vysoké investice do těžby v těchto zemích jsou zcela klíčové pro ekonomický systém. Pro udržení ekonomické stability je nutné zajištění náhrady ztracených surovin (Collier–Hoeffler –Rohner 2009: 294).

Většina afrických zemí je vysoce závislá na vývozu několika primárních komodit. Ekonomové se věnují primární komoditní závislosti zpravidla ze dvou důvodů – ziskům z komodit a šokům. Závislost na primárních komoditách se pojí s velkým podílem zisků specifických pro státní národní důchod. Zisk z komodit je propojen s významným nedaňovým příjmem pro stát či jinou organizaci kontrolující území, na němž se zisky z komodit generují. S tím vším souvisí také náchylnost k šokům, tedy když jsou globální ceny primárních komodit kolísavější než jiné. S tím se sdružují například množstevní šoky spojené s klimatem, objevy nebo vyčerpáním. Tyto ekonomické otřesy představují kolísavou míru růstu, značně ztěžují řízení ekonomiky, a navíc mohou vtělit občanům myšlenku o nefunkčnosti vlády (Collier–Hoeffler 2005: 627). Pro negativní šoky je typickým

jevem meziroční pokles cen o 44 % s přímou ztrátou příjmů pro dané množství exportu. Takové otřesy jsou masivní ve srovnání s otřesy, které zažívají vyspělé státy, navíc rozvojové státy mají omezené schopnosti jim odolat (Collier 2002: 3).

Šoky, v kontextu zisků, mohou způsobit několik situací, s nimiž se pojí závislost na komoditách a riziko vypuknutí konfliktu, v podstatě ale nemůžeme říct, že velké renty ze zdrojů jsou prokletím (Collier–Hoeffler 2005: 627). Zdroje mají potenciál urychlit mírový rozvoj, jako tomu bylo například v Botswaně či Zambii. Tyto země využily přítomnost nerostných surovin k ekonomickému a demokratickému rozvoji (Sebudubu 2011: 5). Mnoho výzkumů proto usiluje o nalezení podmíněných okolností, které zkoumají souvislost, zda renta za určitých okolností konflikt vyvolává nebo prodlužuje (Collier – Hoeffler 2005: 627).

Klíčovou okolností je charakteristika komoditní závislosti. Měřítkem autorů je podíl exportu primárních komodit na HDP. Předností této proměnné je dostupnost informací pro mnoho zemí a období. Existuje několik faktorů, které komoditní závislost vysvětlují. První je závislost na stabilitě příjmů, druhý je existence většího množství komodit s důrazem na ropu a třetí spočívá na době návratu příjmů. V díle autorů Colliera a Hoefflerové (2005) je zkoumán model teoretické hry Dunninga, který definuje volbu mezi drancováním rent ze zdrojů a investováním pro jejich růst. Investice do diverzifikace podporuje růst, ale oslabuje vládnoucí elitu. Další teorie Snydera a Bhavaniho vysvětluje podobnou situaci s ohledem na státní kapacitu a aluviální diamanty. Kapacita státu tudíž závisí na tržních podmínkách výroby a na rozmanitosti komodit. Poslední teorie Fearona naznačuje, že riziko primárních komodit je omezeno pouze na ropu. Tedy, že tržní hodnota ropy je o mnoho vyšší k poměru výrobních nákladů ve srovnání s ostatními primárními komoditami (Collier–Hoeffler 2005: 627–628).

Vliv vývozu primárních komodit na riziko konfliktu je tedy vysoce významný. Jednoduše lze říci, že čím je tržní hodnota vyšší a výrobní hodnota nižší, tím je daná země více závislá na jednom konkrétním zdroji. V situacích, kde země čelí až 22 % riziku vypuknutí konfliktu, činí vývoz primárních komodit podíl na HDP 33 %. Zatímco v zemích s nižším exportem je riziko omezeno pouze na 1 %. Je proto velmi důležité kategorizovat, jaký typ komodity je pro vývoz

dominantní. Autoři komodity dělí na potraviny, nepotravinářské zemědělství, ropu, ostatní suroviny a zbytkové kategorie. Dále autoři uvádějí dvě hodnoty, a to ropu versus vše ostatní. Pokud v exportu převážně dominuje ropa, přidávají se k surovinám další proměnné, které vzájemně ovlivňují podíl exportu primární komodity a druhou mocninu hypotetické proměnné.

Obě variabilní hodnoty jsou důležité a jak už bylo zmíněno i v jiných teoriích, vývoz ropy má výrazný dopad na vznik konfliktu. Průměrná hodnota exportu primárních komodit, včetně ropy, má stejný efekt jako ostatní komodity. Což znamená, že obchod s jakoukoliv komoditou může ovlivnit vznik konfliktu. Země, které mají vlastní zásoby ropy, jsou méně náchylné k riziku konfliktu a naopak země, které zásobami nedisponují, čelí většímu riziku. Například mohou být citlivé na změny cen nebo politickou nestabilitu v zemích, které ropu produkují (Collier–Hoeffler 2004: 580). Riziko konfliktu by se u zemí výrazně snížilo, pokud by vláda dokázala efektivně hospodařit s příjmy ze zdrojů. Hlavně z důvodu, že by byla schopna financovat vykoupení protivníků (Collier–Hoeffler–Rohner 2009: 10–11).

Vliv komoditní závislosti souvisí také se zhoršenou správou věcí veřejných. Dle některých politologů mají vládní finance tendenci oddělovat se od široce založeného zdanění. Primární komodity povětšinou generují vysoké zisky, které mohou vlády silně zdanit, aniž by pozastavily činnost. Vlády afrických zemí se všeobecně výrazněji spoléhaly na příjmy ze zdanění primárních komodit, a to buď přímo prostřednictvím vývozních daní, nebo nepřímo prostřednictvím zdaněním dovozu. Dalším faktorem je, že pokud jsou zisky ze zdrojů vysoké, může se objevit tlak na veřejný sektor, aby spravoval víc druhů zdrojů, než je skutečně schopen efektivně spravovat v poměru k velikosti ekonomiky (Collier 2002: 5).

1.1.2. Financování rebelských skupin

Dvě nejzřetelnější materiální podmínky vzpoury jsou finanční a vojenské (Collier–Hoeffler–Rohner 2009: 7). Vypuknutí konfliktu dle C-H modelu lze interpretovat různými způsoby. Jedním z ukazatelů je srovnání příjmu na hlavu jako zástupce nákladů na nábor nových členů povstaleckých skupin. V tomto výkladu by vyšší náklady na nábor ztížily povstání, v jiném výkladu zas představují vyšší příjmy

větší vojenskou sílu vlády. Výše příjmů koreluje s mnoha dalšími charakteristikami, a tak jde o nejkomplicovanější proměnnou k celé interpretaci. Míra růstu příjmů je hodnocena v pětiletých obdobích, rychlejší růst je tedy ukazatelem sníženého rizika vypuknutí konfliktu. Omezením vzpoury se tedy mohou stát finance. K občanským válkám dochází pouze v momentu, kdy jsou povstalecké skupiny schopny vybudovat velké organizace, jež jsou dobře zajištěny po finanční stránce, ať už na výplaty pro své členy, či na nákup zbraní a munice. Společnosti se tudíž mohou lišit v rozsahu dostupnosti financí, což je rozhodující. Naopak nabídka skupin, ochotných zapojit se do násilí, může být ve většině společností dostatečně velká, tudíž odchylky, například ve vztazích ke křivdám, nemají na riziko konfliktu žádný vliv. Alternativním případem je, pokud jsou finance k dispozici v případě potřeby, na rozdíl od skupin obyvatel ochotných se zapojit do ozbrojeného konfliktu (Collier–Hoeffler 2002: 14). Povstalecká armáda je finančně náročnější než politická strana a čelí mnohem akutnějším organizačním potížím (Collier–Hoeffler–Rohner 2009: 7).

Financování bojovníků ozbrojených skupin je základním kamenem pro úspěch jakékoliv vzpoury. Collier a Hoefflerová identifikují tři hlavní možné zdroje, a to vydírání, dary od diaspor a financování třetí stranou, například zainteresovaným státem. Vydírání pomocí primárních komoditních zdrojů je pro povstalecké organizace nejjednodušším způsobem pro financování jejich životaschopnosti. Příkladem může být například nelegální těžba diamantů v Sierra Leone, kde byly tyto finance využity v boji proti zkorumpované vládě ozbrojenou skupinou. Primární zdroje se také povětšinou nacházejí ve venkovských oblastech, které nejen poskytují vhodné místo pro nábor nových členů, ale zároveň jsou méně dosažitelné pro státní armádu, což je problémem ve slabších a rozměrných státech (The George Washington University n.d.). Dary od diaspor jsou druhým příkladem financování. Velikost diaspory však může naznačovat spíše intenzitu konfliktu než to, že finance podporují riziko konfliktu, jelikož se díky konfliktům zvyšuje migrace v zemích (Collier–Hoeffler 2004: 575).

V díle autorů Colliera, Hoefflerové a Rohnera (2009: 7) je probírána hypotéza proveditelnosti, která ponechává motivaci rebelské skupiny

nespecifikovanou. Počáteční agenda motivace je určována preferencemi vedoucího představitele, jenž jako první obsadí mezeru v bezpečnostní struktuře státu. Pokud má stát mezeru dostatečně velkou, poskytuje to prostor pro existenci vícero ozbrojených skupin vedle sebe. Dále zvažují autoři příležitosti, jež vyplývají z atypicky nízkých nákladů. Při nabírání rebelů je jim přislíbena odměna a jejich náklady mohou souviset s příjmem, který získají tím, že se přidají k povstání. Autoři se pokoušejí o identifikaci tří zástupných hodnot ztraceného příjmu: průměrného příjmu na hlavu, středoškolského vzdělání a tempa růstu ekonomiky. S příjmem na hlavu koreluje tolik charakteristik, že v závislosti na tom, jaké jsou zahrnuty další proměnné, je zástupná hodnota otevřena jiným interpretacím. Středoškolský zápis se poté zaměřuje na mladé muže, tedy skupinu, na kterou cílí rebelské organizace. Tudíž dosažená úroveň vzdělání může ovlivnit náchylnost ke konfliktu změnou postoje k povstání. Třetím opatřením, s ohledem na tempo růstu ekonomiky v předchozím období, je určení zastoupení nových příjmových příležitostí. Konfliktům tedy všeobecně předcházela nižší míra růstu, což je v souladu s myšlenkou, že čím nižší je míra růstu, tím vyšší je pravděpodobnost neústavní politické změny (Collier–Hoeffler 2004: 569). Rychlejší růst HDP může mít také negativní vliv na nábor do rebelských organizací. S rychlejším růstem HDP na obyvatele roste napětí na pracovním trhu, což ztěžuje získat nové přírůstky (Collier–Hoeffler–Rohner 2009: 10).

1.1.3. Rozvoj

Zpráva WB, autorů Collier et al. (2003), tvrdí, že vývoj zpomaluje válku. Tato skutečnost vede k myšlence, že v zemích, kde byl rozvoj úspěšný, je menší pravděpodobnost vypuknutí konfliktu. Důležitou součástí konce občanské války je ekonomické vyčerpání země, přičemž se příjmy obyvatel snižují o 15 % a dochází k prohloubení chudoby v zemích zasažených konfliktem. Stejně tak občanská válka zvyšuje úmrtnost a míru onemocnění v zemi. Tyto ekonomické a zdravotní náklady povětšinou nejsou v postkonfliktní rekonstrukci reflektovány, naopak se zhoršují, což vede k další pravděpodobnosti vzniku nového konfliktu, tzv. *Collier-Hoeffler conflict trap* (Collier et al. 2003: 1–2). Dle této teorie po konfliktu přichází riziko dalšího konfliktu. Díky konfliktu vznikají noví vůdci

a organizace, jež v konečné fázi z konfliktu těží. Vyhlídka finančního zisku se jen zřídka stává primární motivací ke vzpouře, ale může být dostatečným uspokojením. Po desetiletí jsou občanské války prodlužovány neschopností globálního společenství dojít ke změně, jež by znemožnila rebelským skupinám získávat finance pro vyzbrojování (Collier et al. 2003: 4).

Občanská válka se výrazně odlišuje od mezinárodní či od komunálního násilí. Pachatelé občanské války obvykle tvrdí, že je potřebná ke společenskému pokroku. Typická občanská válka trvá okolo 7 let, ale škody přetrvávají dlouho poté. V ekonomickém kontextu vede občanská válka k úniku kapitálu a emigraci. V současné době čelí rizikům občanské války rozvojové země, v průměru jsou tyto země v ekonomickém úpadku a závislé na přírodních zdrojích či jiných primárních komoditách. Tyto země čelí asi 15x vyššímu riziku než vyspělé státy. V období kolonialismu většina nízkopříjmových zemí vedla války za osvobození, po zisku nezávislosti se tyto války proměnily v občanské. Není však pravdou, že by se díky rozvoji pozastavil vznik konfliktů. Očekává se tedy, že čím rychlejší je tempo růstu, tím nižší je riziko povstání. Ekonomický rozvoj je proto zásadní pro snížení celosvětového výskytu konfliktů, neznamená to však, že základní prvky rozvojové strategie, jako je přístup na trh, reforma politiky a mezinárodní pomoc, jsou dostatečné, ba dokonce vhodné k řešení. V první řadě musí rozvoje dosáhnout země, které k němu dosud nedošly. Kromě toho v těchto zemích musí rozvojová strategie reflektovat, zda je v cílové zemi konflikt. Mimo to některé akce, jež nejsou součástí rozvojové strategie, jako přítomnost externích mírových sil, mohou představovat riziko (Collier et al. 2003: 5-6, Collier–Hoeffler–Rohner 2009: 11).

1.2. Křivda

Velmi častou chybou je nesprávné vnímání křivdy, protože ve všech společnostech se může nacházet skupina s přehnaným pocitem křivdy. V tomto případě, stejně jako v případě chamtivosti, není křivda ústředním motivem. Společnosti, kde vypukla občanská válka, se vyznačují atypickou životaschopností trvání povstání. V těchto společnostech je životaschopnost povstání řízena neziskovými organizacemi, které ho svými násilnými prostředky podporují (Collier–Hoeffler

2004: 565). Nejběžnějším typem křivdy násilného občanského konfliktu je boj mezi mladými muži s odlišnou sociální identitou. Identita může být založena na etnickém původu, náboženství, regionu anebo všemi naráz. Zde je důležité poznamenat, že otázkou není, zda existuje vrozená nenávist mezi sociálními skupinami, ale zda se tato nenávist stává jiskrou občanské války. Přestože intenzita skupinové nenávisti není srovnatelně měřitelná, můžeme měřit míru frakcionace skupin. Collier a Hoeffler ve svém díle měří tři odlišné typy frakcionace: etnickou, náboženskou a geografickou (Collier–Hoeffler 1999: 6).

Sociální rozdělení je způsobeno etnickou a náboženskou frakcionací a etnickou dominancí. Pokud bychom brali mezi skupinovou nenávist jako jednu z příčin konfliktu, pak by se dalo očekávat, že je homogenní společnost méně náchylná ke vzniku konfliktu než společnost roztříštěná (Collier–Hoeffler 2002: 17). C-H model však ukazuje, že je opak pravdou, v sociálně rozdělených společnostech jsou převážně sítě vnitroskupinové, je proto snazší překonat problém kolektivní akce vně skupiny než mezi nimi. Pokud je tedy společnost dostatečně rozdělena, může být vnitroskupinová vzpoura příliš malá na to, aby zvládla porazit vládu (Collier–Hoeffler 1999: 9). Etnické složení společností se měří od roku 1960, a z výzkumů vyplývá, že dva náhodně vybraní lidé z národní populace budou z různých etno-lingvistických skupin. 0 tedy představuje etnickou homogenitu a 100 úplnou frakcionaci, proměnná je mezi zeměmi výrazně rozdílná, například Jižní Korea má skóre 0 a Uganda 93 (Collier–Hoeffler 1999: 6). Sociální frakcionace může také vést ke snížení důvěry. Totéž lze aplikovat na náboženskou nenávist. Dodnes není známa žádná míra náboženské frakcionace srovnatelná s mírou té etno-lingvistické (Collier–Hoeffler 1999: 5–6). Etnická a náboženská rozmanitost v rebelských organizacích má tendenci snižovat jejich funkčnost. Diverzifikovaná společnost by v tomto ohledu mohla omezit příležitost ke vzpouře v rámci náboru. Nejpoužívanějším měřítkem etnické diverzity je index etnolingvistické frakcionace, ten měří pravděpodobnost, že dva náhodně vybraní lidé budou pocházet z různých etnických skupin (Collier–Hoeffler–Sambanis 2005: 7).

Efekt geografické frakcionace se naopak může lišit od efektu etnické či náboženské, jelikož mají konflikty nevyhnutelně prostorový rozměr. Povstání se stává pro skupiny jednodušším, pokud je populace geograficky rozdělena, a to hlavně z hlediska obrany území. Collier a Hoefflerová ve svém díle zkonstruovali analogickou míru geografické frakcionace. Každou zemi a její geografickou oblast strukturovali do sítě 10x10 km, přičemž každá buňka v mřížce tvořila prostorovou analogickou jednotku k jednotce etno-lingvistické nebo náboženské. Z jejich měření vychází, že malé země s velkým počtem obyvatel budou pomocí tohoto měřítka méně rozděleny, než prostorově větší země s menším počtem obyvatel (Collier–Hoeffler 1999: 7). Zároveň identifikují, že země s větším počtem obyvatel mají vyšší riziko vzniku konfliktu a následnému delšímu trvání, například s cílem secese (Collier–Hoeffler 1998: 569). Zeměpisný rozptyl obyvatelstva může také bránit vládním schopnostem. Nízká hustota osídlení a nízká urbanizace může brzdit vládní schopnosti. S tímto může také souviset vzhled terénu, například pokud je terén zalesněný může rebelům poskytnout bezpečné útočiště (Collier–Hoeffler–Sambanis 2005: 7).

A nakonec efekt kompozitní, vzhledem k tomu, že každý typ frakcionace může mít odlišné účinky. Náboženská frakcionace může snížit konflikt, zatímco geografická jej může zvýšit. Všechny typy však mohou mít podobné účinky, jelikož tím určujícím faktorem vzniku konfliktu, je právě frakcionace sama o sobě, ne způsob. Existují také tři různá opatření skupinové frakcionace: shodná, průřezová či náhodná. Náhodná vzniká v případě, že mají etnické skupiny odlišné náboženství a zároveň geografickou polohu. V tomto případě se očekává, že frakcionace diverzifikované skupiny bude silnější, než kdyby byla skupina homogenní s ohledem na náboženství a polohu (Collier –Hoeffler 1999: 6–7).

1.2.1. Čtyři měřítka křivdy

Collier–Hoefflerová–Sambanis (2005) zvažují čtyři měřítka křivdy, a to etnickou či náboženskou nenávist, politickou represi, politické vyloučení a ekonomickou nerovnost. Etnickou a náboženskou nenávist nelze jednoduše kvalifikovat, ale faktem je, že se mohou vyskytovat pouze ve společnostech, jež jsou multietnické nebo multináboženské. Výše zmíněná míra frakcionace je v tomto ohledu

relevantní, jelikož je mezi skupinová nenávisť v rozdělených společnostech mnohem vyšší než v těch homogenních. Zdrojem napětí však dle autorů není diverzita, ale polarizace.

Politická represe všeobecně zvyšuje konflikt, politická práva jsou totiž značně rozdílná v konfliktní a mírové epizodě. I v demokratických společnostech existují skupiny, které se obávají trvalého vyloučení. Důležitým příkladem je, že v případě, pokud je etnická oddanost vůči vládnoucí politické skupině stejné etnicity, převažuje síla dané skupiny. V rozpadajících se státech může tato etnická dominance vést k občanské válce. Chudší část obyvatelstva se může bouřit, aby dosáhla rovnoměrného přerozdělování bohatství, a naopak bohaté regiony mohou tíhnout k secesi, aby přerozdělování majetku zabránily (Collier–Hoeffler–Sambanis 2005: 8).

1.2.2. Zajištění spravedlnosti

S křivdou souvisí také požadavek na spravedlnost, rebelové jej považují za odůvodnění vzpoury. Vysvětlením je, že míra rozhořčení vůči vládě je taková, že pokud by všichni sdíleli stejné rozhořčení, vláda by byla poražena s vynaložením malých nákladů. Existují dva druhy nákladů k dosažení spravedlnosti pomocí vzpoury. První jsou náklady vynaložené na činnost rebelů a druhé jsou náklady na překonání problémů vnitřní koordinace. Povstání za spravedlnost, na rozdíl od rabujícího povstání, čelí třem typům problémům v kolektivní akci.

Prvním je, že vzpoura za účelem spravedlnosti vytváří veřejné blaho, a tudíž čelí parazitování. I přesto, že se celá společnost shodne na tom, že je vzpoura žádoucí, je pro ni ještě atraktivnější, pokud náklady nesou ostatní a úspěch vzpoury nezávisí na účasti každého jednotlivce. Zatímco problém parazitování nastává kvůli nevyhnutelnosti spotřeby spravedlnosti, druhý problém kolektivní akce vzniká na základě procesu vytváření spravedlnosti. A tak se vzpoura s cílem spravedlnosti stává méně příznivou než vzpoura s cílem rabovat. Drancování země může být ziskové bez poražení vlády, síla rebelů tudíž musí být dostatečně velká, aby se mohli bránit. Naproti tomu ve vzpouře s cílem spravedlnosti musí rebelové porazit vládu, a proto musí být skupina dostatečně velká a mít všeobecnou podporu. Třetí typ vypovídá o tom, že na rozdíl od rabovacích povstání, povstání

spravedlnosti čelí také problémům časové konzistence, jelikož výhody narůstají až po vynaložení úsilí na vznik povstání. Aby tito povstalci měli vůči vládě šanci, musí vytvořit konkurenční, hierarchickou vojenskou organizaci. Časová konzistence v tomto ohledu poté hraje roli, jelikož musí povstalci po celou dobu věřit ve své vůdce a v jejich cíl (Collier–Hoeffler 1999: 7–8).

1.3. Historie

Studie zaměřující se na venkovské prostředí všeobecně sledují počátek povstání s ohledem na historické kořeny, proto lze očekávat, že historické podmínky jsou důležité pro riziko konfliktu. Jedním z nejdůležitějších období pro výzkum je období během a po studené válce. Proměnná, tedy dopad studené války, je kontroverzní. To ukazují autoři například na díle Kaplana, který předpověděl, že po pádu železné opony všeobecně nabude konfliktů. S tímto souvisí i již zmíněný jev „konfliktní pasti“, jelikož existují pádné důkazy, že v zemích, kde v minulosti propukla občanská válka, je mnohem pravděpodobnější vznik další. Ze vzorku zkoumaných zemí vychází, že se povětšinou občanská válka opakovala po deseti letech. Čím déle je však mír, tím je méně pravděpodobné, že země zažije další občanskou válku. V období míru nastává hospodářské oživení, čímž se zvyšují náklady na nábor povstalecké armády (Collier–Hoeffler–Söderbom 2008, Hoeffler 2012: 12). Autoři analyzují účinek předchozí občanské války prostřednictvím dvou proměnných, a to fiktivní proměnné pro výskyt předchozí občanské války a spojitě proměnné, jenž měří počet měsíců v „mírovém“ období. Spojitá proměnná měřící čas od předchozí války a další zástupné efekty, tak může postupně přestat platit, jelikož se mohou uplatnit spíše psychologické faktory, jako například nenávist (Collier–Hoeffler–Rohner 2008: 11). V díle Colliera a Hoefflerové (2002: 20) zaměřeném na Afriku, autoři aplikují model na frankofonní část Afriky. Francie byla v minulosti mnohem ochotnější než jiné koloniální mocnosti vojensky zasáhnout k udržení politického pořádku. Tyto francouzské intervence, nebo i jen jejich hrozba, mohly fungovat jako odstrašující prostředek k povstání, čímž se z intervencí mohl stát nepozorovaný faktor snižující rizika. V pozdějším zkoumání však nebyl žádný důkaz, že by toto

mělo ve statistikách nějaký významný vliv, i přes to, je to ale ukazatel, že historie má na riziko vypuknutí konfliktu ve zkoumaných období také vliv.

2. Aplikace modelu Colliera a Hoefflerové na případ východní části DRK

Názor většiny pozorovatelů říká, že hybnou silou současného konfliktu v DRK je obchod s nerostnými surovinami. Při hledání způsobu řešení konfliktu se mezinárodní pozornost převážně soustředila na nelegální těžbu přírodních zdrojů různými aktéry. Aktéři povětšinou směřují svůj boj na přínosy získané z konžského nerostného bohatství spíše než na dosahování dlouhodobých politických cílů (Vlassenroot–Rokema 2002). Z analýzy teoretické části vyplývá, že C-H model koreluje s tímto přesvědčením. Hlavním tezí je, že země závislé na přírodních zdrojích jsou náchylnější k vypuknutí konfliktu, což znamená, že ekonomická závislost na těchto surovinách může být spojena s větším rizikem vypuknutí sociálních a politických konfliktů. K hlavní tezi se nabalují další faktory, které riziko konfliktu zvyšují, jako je vznik a motivace rebelských organizací, historie a etnická a náboženská frakcionace. Jak již bylo zmíněno v úvodu práce každý z těchto faktorů rozebírám na příkladu východních provincií DRK a pokud bude konflikt faktoru odpovídat, zhodnotím jej číslem 1, pokud ne, bude označen 0. V závěru následně zhodnotím, kolik bodů východní DRK získalo.

2.1. Historické příčiny

V 70. letech 19. století byla Belgie jednou z nejmladších a nejmenších zemí Evropy. Aby se země vyrovnala svým mocnějším sousedům, došli její představitelé k myšlence, že je nezbytné využít nerostné bohatství v Africe a podílet se na jeho získávání. V této době bylo již přímé zotročování černošského obyvatelstva minulostí, ale nově vzniklá Belgie, vzešlá z katolické vzpoury v protestantském Nizozemsku, měla poprvé možnost podnikat samostatně. Nejznámější osobou figurující v zotročení DRK je král Leopold II., ten své skutečné ambice skrýval za proti otrockou a humanitární rétorikou, tedy že chce potlačit obchod s otroky. Tato rétorika mu zajistila práva na území přibližně 88x větší, než je samotná Belgie. V roce 1885 území převzal jako svůj soukromý majetek a ironicky jej pojmenoval jako Svobodný stát Kongo (zkráceně CFS) (French 2022). Navíc velkou část území CFS určil jako koncese soukromým společnostem. Tyto soukromé společnosti těžily přírodní zdroje pomocí extrémního násilí a koptovaly pravomoci místních vůdců (Lowes–Montero

2021). Řízení státu bylo amatérské, Kongu chyběly zdroje a organizační schopnosti, navíc i samotný král Leopold II. v zemi zavedl režim nucených prací, převážně pro muže, za účelem produkce kaučuku. Kolonizátoři často vypalovali celé vesnice nebo drželi ženy jako rukojmí, aby jejich mužské protějšky donutili udržovat produkční kvótu. Pokud ji nedodrželi, byla ženám nebo samotným pracovníkům za trest amputována ruka (French 2022). Historici poznamenali, že koncese za účelem výroby kaučuku, měly katastrofální důsledky pro místní obyvatelstvo. Nuzné životní podmínky a přepracování vedly k tomu, že mezi lety 1880–1920 se počet obyvatel Konga zmenšil nejméně o polovinu (Lowes–Montero 2021, Matthews 2023). Ke konci 19. století se stalo Kongo jednou ze zemí s nejhoršími životními podmínkami na světě, což vyvolalo i mezinárodní pozornost. Král Leopold II. byl v důsledku toho zbaven vlády a musel prodat soukromou kolonii belgickému státu, ani to však nebylo pro konžské obyvatelstvo záchranou. Belgie vytěžila ze své kolonie, převážně z východních provincií, obrovské bohatství bez toho, aniž by se nějak více podílela na rozvoji země (French 2022). Belgičtí kolonizátoři se pokoušeli prosazovat myšlenku, že bílá evropská kultura je vhodnější než ty africké. V důsledku toho vládla v Kongu evropská elita, která kontrolovala ekonomickou a politickou moc, zatímco konžské obyvatelstvo nadále zajišťovalo většinu pracovní síly s minimální mzdou. Podmínky konžských dělníků se o něco málo zlepšily zrušením otroctví v roce 1910, od tohoto roku dělníci oficiálně dostávali mzdu za odvedenou práci. Nebylo to však mnoho, kvůli ekonomickým podmínkám byla totiž většina obyvatel ekonomicky deprimovaná a započal endemický stav hladomoru. Koloniální rasismus byl v Kongu každodenní součástí života. Rasová segregace změnila režim v Kongu na režim apartheidu. Města byla rozdělena na “bílé” a “černé” čtvrti, navíc nebylo konžskému obyvatelstvu dovoleno studovat na vysokých školách. Tyto skutečnosti vedly k formování širokého hnutí na protest proti belgické nadvládě a na základě toho byla roku 1960 vyhlášena DRK za nezávislou (Accord 2022).

Hrůzy dějící se během koloniálního období byly následně aplikovány i samotnými konžskými představiteli. Prostřednictvím řady přesunů se dostal k

moci Joseph Mobutu. Prezident Mobutu, který Kongo přejmenoval na Zaire, zavedl nový systém vykořisťování v provincii Katanga, tehdy největším nalezišti mědi. Součástí jeho vlády byla výměna loajality za rentu ze zdrojů. Výsledkem této politické strategie bylo drancování státního majetku a podkopávání státní byrokracie (French 2022, Vlassenroot 2008: 3). Díky svým protikomunistickým postojům byl výrazně podporován úřady USA, Francie a Belgie (Munda–Atyam n.d.). Od konce 70. let se hlavními aktéry vykořisťování staly neformální obchodní sítě. Kvůli složité politické situaci v Zaire a s tím spojené ekonomické bídě, bylo konžské obyvatelstvo stále více nuceno hledat způsob soběstačnosti a alternativní způsoby ochrany prostřednictvím využívání neformálních ekonomických sítí. Toto platí zejména pro východní a pohraniční regiony. Nad periferií si nestátní aktéři dokázali zajistit centra moci a udržet kontrolu nad místními zdroji prostřednictvím tajných obchodních sítí. Zaire se začalo postupně rozpadat a vládní instituce byly nuceny vyjednávat, uzavírat spojení a soutěžit s nestátními aktéry, aby si udržely politickou moc a kontrolu (Vlassenroot 2008: 4–5). Mobutu během své 32leté vlády vykořisťoval obyvatelstvo a vládl s pomocí využití společenského napětí. Nucená migrace a etnické pogromy v koloniální éře mu poskytly prostor pro tuto strategii, jejímž cílem se staly převážně obyvatelé východních provincií (Vogel 2024). V roce 1997 byl sesazen v důsledku jeho podlomeného zdraví. Jeho svržení, během první války v DRK, však přispělo jen málo ke zlepšení bezpečnostní situace (Munda–Atyam n.d.). Stejné procesy a hromadění zdrojů byly totiž aplikovány i dalšími konžskými vládci. Logika politiky pro soukromý zisk přetrvávala i za vlády L. Kabily a následně jeho syna J. Kabily. J. Kabila byl následně v roce 2005 vyšetřován konžskou parlamentní komisí, která prověřovala těžební smlouvy uzavřené v průběhu konfliktu. Ve smlouvách často figurovaly společnosti zapojené do podvodných obchodů, přičemž některé z nich byly blízké prezidentu Kabilovi (Vlassenroot 2008: 4–5).

Odkazem, který zanechalo ustavičné vykořisťování, je spirála násilí, jež pokračuje i v generacích narozených po koloniálním období. Konkrétně ve východních provinciích prožívají všechny generace neustálý útlak, což vede k traumatickým zážitkům, a to bez jakékoli pomoci ze strany vlády. Násilí plodí další

násilí, a tak lze předpokládat, že nadměrné násilí ze strany koloniálních mocností a následně konžských představitelů zvýšilo ochotu vykořisťovaných obyvatel použít násilí a agresi (Schwikowski 2020). Jak je patrné, konflikty, které v zemi nastaly a trvají dodnes, jsou zakotveny v koloniální historii ustavičným vykořisťováním obyvatel a nelegálním obchodem s přírodními zdroji. Belgie se v průběhu let opakovaně v konfliktech angažovala na nepřátelské straně a napomáhala rebelům při povstáních, proto tomuto faktoru uděluji číslo 1.

2.2. Ekonomické příčiny

Chronické války a konflikty podkopaly ekonomický rozvoj DRK. Dnes se země dostává z vleklého hospodářského poklesu, který zhoršuje již tak napjatý bezpečnostní stav. Hospodářský růst se v poslední době zotavil díky rostoucí produkci a cenám nerostných surovin, zejména mědi a kobaltu. Země však stále čelí obrovským ekonomickým a sociálním problémům s vysokou mírou nezaměstnanosti a chudoby. DRK se také tradičně umísťuje na nejnižších příčkách v oblasti sociálního rozvoje (Ndikumana 2015: 2–3). Na základě toho se v první podkapitole budu věnovat ekonomickým nerovnostem, které zmiňuje i C-H model jako možný faktor přispívající k násilí. Série násilných konfliktů v 90. letech měla dominový efekt na hospodářský růst a příjmy. Například mezi lety 1990–2003 pokleslo HDP na obyvatele na úroveň 29 % oproti období před konflikty. To odpovídá stejnému HDP jako při získání nezávislosti (ISS 2024). Na obrázku níže je možné propad pozorovat. Od konce druhé konžské války HDP až na výjimky stoupá. V roce 2022 dosáhl ekonomický růst více než 8,5 %, což je v poměru k jiným státům v subsaharské Africe nejvyšší. Jen málo se z toho však dostalo k samotnému konžskému obyvatelstvu (Kasongo–Rolley 2023).

Obrázek 2: HDP v běžných cenách DRK od roku 1987 do roku 2028 v milionech dolarů (Statista 2023).

Ekonomika DRK je poháněna zemědělstvím, nerostnými surovinami, výrobou a službami (Ilunga 2015). Zemědělský sektor představuje 19,7 % HDP a zaměstnává více než polovinu konžské populace. Většina z nich je však na zemědělské činnosti závislá pouze kvůli obživě, nikoliv pro výdělečnou činnost. Mezi hlavní tržní plodiny se řadí kaučuk, bavlna, palmový olej, čaj a káva. Komerční zemědělská výroba (International Trade Administration 2024). Od roku 2000 celkově zemědělský sektor jako hlavní přispěvatel země klesá, zatímco odvětví související s komoditami, rostou (Ilunga 2015). Sektor služeb přispívá 32,1 % a zaměstnává 34 % práceschopného obyvatelstva. Konžskému bankovnímu systému dominují zahraniční společnosti, ale jen zlomek Konžanů má bankovní účet. Cestovní ruch je z důvodu bezpečnostní situace velmi málo rozvinutý. Nejdůležitějším sektorem je průmyslový sektor, který se na HDP podílí ze 47,7 % a zaměstnává pouze 10 % aktivního obyvatelstva. Zpracovatelský průmysl hraje velmi důležitou roli v ekonomice země, i přes nedostatek kvalifikované pracovní síly a moderních strojů tvoří 17 % HDP (Index of Economic Freedom–Heritage Foundation 2024). DRK také silně spoléhá na přímé zahraniční investice, především ty finanční, na úkor místních, které jsou kapitálové

(Ilunga 2015). Nové investiční příležitosti se především soustředí na energetický sektor s cílem dosažení elektrifikace země z 59 % do roku 2030. Obdobně láká k zahraničním investicím i agropracovatelský průmysl za účelem zlepšení potravinové bezpečnosti v zemi (Agarwal 2022: 8). Zahraniční investice jsou potřebné, avšak země by neměla být při řízení své ekonomiky výhradně závislá na tomto typu investic, spíše by měla poskytnout příležitost místním a národním společnostem investovat do strategických odvětví. DRK by měla investovat do rozvoje a podpory nově vznikajících firem. Tím bude vytvořeno stabilní ekonomické prostředí pro místní obyvatelstvo a dojde ke snížení rizika jejich účasti v nelegálních aktivitách (Ilunga 2015).

Východní část DRK má velké zásoby nerostných surovin. Výsledkem je, že mají východní regiony rozsáhlý a rozmanitý těžební sektor, složený jak z průmyslové, tak řemeslné těžby. Těžební průmysl byl základním kamenem konžské ekonomiky již od koloniálních dob. Historicky těžební průmysl DRK představoval 25 % HDP a asi tři čtvrtiny celkových příjmů z exportu. Na konci 80. let byla země největším světovým producentem kobaltu a jedním z největších producentů mědi a diamantů. Špatné ekonomické řízení a nestabilní politický aparát však postihly i těžební sektor. Na počátku tisíciletí, podíl těžebního sektoru na HDP klesl na 6 % (Usanov 2013: 32). Mimo nerostné suroviny, disponuje DRK obrovským potenciálem pro výrobu elektrické energie z vodních zdrojů. Její obrovské vodní zásoby by mohly vyrábět energii pro celou oblast Východních jezer i mimo ni. I to představuje potenciální pilíř a pobídku, která dosud zůstává z velké části nevyužita (Ndikumana 2015: 10).

Těžba je ve východním DRK z velké části v rukou ozbrojených aktérů. DRK je tedy často spojována s dalším fenoménem, a to s „konfliktními minerály“. V tomto paradigmatu jsou nerostné zdroje považovány za objekt konfliktu v nestabilních státech nebo za zdroj válečných financí pro konfliktní strany (Delanghe–Matthysen 2024). Konfliktní minerály jsou v podstatě problémem spojeným s bezpečností než problémem neformálního či nelegálního obchodu (De Koning 2011: 8). V DRK jsou identifikovány čtyři hlavní konfliktní minerály, a to cín, wolfram, tantal a zlato (GAO 2022: 10). Výzkum IPIS na území Djungu,

ukazuje, že právě tyto minerály napomáhají v pokračování konfliktu pramenícího z napětí s ohledem na pozemková práva, sociální frakcionaci, roli tradičních mocenských struktur a správy těžebního sektoru. Boj o nerosty ve východních provinciích je ústředním bodem konfliktu, ale celkový stav, ve kterém se nachází, je součástí širšího souboru (Delanghe–Matthysen 2024).

V DRK je spojení mezi konflikty a přírodními zdroji způsobené hlavně čtyřmi příčinami. První příčinou je nerovnoměrné rozdělování výnosů z přírodních zdrojů, což vede k destabilizaci a chudobě obyvatel regionů bohatých na zdroje. Tyto regiony vnímají centrální správu zdrojů jako mechanismus k využívání jejich bohatství bez hmatatelných výhod na místní úrovni. Druhou příčinou je etnicita, která tvoří mobilizační faktor v konfliktech. Díky výrazné etnické koncentraci napříč regiony dochází k regionální distribuci zdrojů zejména mezi etnickými skupinami. Třetí příčinou je vysoká hodnota minerálů, která dává obyvatelům východních provincií důvod k secesi. V případě DRK byla zvyšující se hodnota mědi v 70. let příčinou separatistických tendencí regionů. Čtvrtou příčinou je slabost státu, který si dlouhá desetiletí nedokáže poradit s ozbrojenými skupinami. Kombinace slabosti státní moci a přírodního bohatství utváří příležitost pro vnější činitele využít mocenské vakuum k drancování přírodních zdrojů (Ndikumana 2015: 22).

2.2.1. Ekonomické nerovnosti

C-H model vedle etnické frakcionace a politických represí zmiňuje také faktor ekonomických nerovností. Jak již bylo v textu zmíněno, DRK je jednou z nejméně rozvinutých zemí na světě. Podle zprávy OSN o lidském rozvoji z roku 2019 je index lidského rozvoje DRK 0,459, což odpovídá 179. místu ze 189 zemí světa. Až 64 % obyvatel DRK žije pod národní hranicí chudoby. Míra chudoby se pohybuje od 36 % v bohatších provinciích, až k 70 % v méně rozvinutých (Ibale–Docquier–Iftikhar 2024: 5). Nerovnosti zhoršuje i míra inflace, která v prosinci roku 2023 vystoupala na 46,8 % (Trade Economics n.d.). Země je vysoce závislá na dodávkách základních potravin a z důvodu vysokých cen si mnoho Konžanů nemůže tyto potraviny dovolit. Mimo inflaci navíc i životní náklady v zemi stouply z důvodu znehodnocení Konžského franku (Kasongo–Rolley

2023). Pokud jde o korupci, DRK dosáhla v Indexu vnímání korupce 168. pozice mezi 180 zeměmi. I přesto, že se v ústavě DRK objevuje zmínka o ochraně vlastnictví, prosazování tohoto zákona prakticky chybí. Skóre integrity vlády DRK dosáhlo dle Heritage Foundation pouze 13 (na stupnici od 0–100), což představuje nejnižší skóre mezi zeměmi ve střední Africe (Ibale–Docquier–Iftikhar 2024: 5).

Konflikty a všeobecná nestabilita posilují nerovnosti v celé zemi, zejména u žen a dětí. Ženy nemají v domácnostech mnohdy ani právo mluvit a pro vzdělání a lékařskou péči mají chlapci větší prioritu než dívky (Higher Grounds 2020). I přesto, že se přístup ke vzdělání za poslední dvě desetiletí výrazně zlepšil, míra zůstává stále nízká. Například pouze 16,8 % žen dokončilo střední školu (WB 2024). Organizace OSN pro ženy uvádí, že více než polovina žen v DRK prožila domácí násilí nebo jim bylo vyhrožováno. Až 44 % mladých žen z nízkopříjmových skupin ve východních provinciích nenavštívilo ani základní školu (Higher Grounds 2020). Ve východních provinciích jsou také ženy a dívky častěji vystaveny diskriminačním genderovým normám. Ženy jsou v rodinách často hlavními živiteli a jsou nuceny shánět něco k snědku. Ve východních provinciích jsou zřízeny tábory, kde mohou ženy získat jídlo dovezené humanitárními pracovníky. Pokud však jídlo dojde, jsou ženy nuceny prohledávat okolí táborů, kde se pohybují ozbrojené skupiny (Mendes 2023). Míra účasti žen na pracovním trhu se odhaduje na téměř 62 %, přičemž jsou nejčastěji zaměstnány v zemědělství. Zatímco jejich participace na trhu práce je vysoká, ženy vydělávají podstatně méně než muži (WB 2024). Nepracující ženy a dívky se za účelem výdělků také často uchylují k prostituci (Mendes 2023).

Provincie DRK vykazují také značné rozdíly, pokud jde o mzdy a dostupnost kvalifikované pracovní síly. Ekonomika hlavního města je 3x více prosperující než ekonomika nejproblematičtějších provincií a 2x více prosperující, než je celostátní průměr. Ve vztahu ke zbytku provincií není výjimečné, že hlavní město prosperuje více než ostatní. Zarážející je však fakt, že prosperuje více než je celostátní průměr. Tyto rozdíly mohou sloužit jako zástupné znaky pro odchylky v životních podmínkách. Zajímavý je i fakt, že v nejchudších provinciích jsou průměrně nejvyšší ceny, což naznačuje, že skutečná míra chudoby může být ještě

vyšší (Ibale–Docquier–Iftikhar 2024: 5–6). Výrazný je i rozdíl ve mzdách, protože státní zaměstnanec si vydělá kolem 100 USD, zatímco poslanec si může vydělat až 18 000 USD za měsíc včetně dalších výhod (Kasongo–Rolley 2023). Plat zaměstnanců řemeslné těžby se odlišuje dle těženého minerálu. Pracovníci těžící 3T (wolfram, koltan, kasiterit) si vydělají průměrně 2,7 USD na den, zatímco pracovníci těžící měď a kobalt mají průměrný denní příjem okolo 7,6 USD (Delve n.d.). Dalším výrazným problémem je vysoká nezaměstnanost, dle Ndikumana (2015) bylo v roce 2015 až 80 % obyvatel mimo pracovní trh. V DRK se sice aktuálně rozvíjí vzdělávací systém, ale přetížený trh práce v zemi nezvládá absolventy pojmout. Nedostatek stabilních zaměstnání způsobil, že mnoho lidí má omezené možnosti přivýdělku a uchylují se k prostituci nebo jsou snadnějším cílem k náboru do ozbrojených skupin, které jim nabízí možnost výdělku (Takembou 2023).

Dalším aspektem je špatná infrastruktura, která neuvěřitelně ztěžuje vnitřní cestování a přepravu zboží. Bez odpovídajícího přístupu k infrastruktuře nejsou mnohdy zemědělci schopni prodat svou úrodu nebo získat přístup k dalšímu základnímu zboží. Dlážděno je pouhých 5,4 % silniční sítě a ceny dopravy jsou v DRK velmi vysoké. Železnice trpí problémy s údržbou a na špatně udržovaných silnicích dochází k velkému množství nehod. Situaci ztěžují i záatarasy kladené ozbrojenými skupinami (viz podkapitola financování ozbrojených skupin). Letecká doprava je v DRK velmi omezená, letiště vlastní méně než jedna třetina provincií. Podprůměrný stav letišť omezuje výměny a transakci mezi provinciemi a dalšími zeměmi (Higher Grounds 2020, Ibale–Docquier–Iftikhar 2024: 5–6).

2.2.2. Komoditní závislost

Ekonomika DRK je do značné míry závislá na ceně komodit, zejména mědi, kobaltu, cínu, wolframu a tantalu. Největší příjmy proudí z exportu rafinované mědi a jejích slitin, kobaltu, nerafinované mědi, měděné rudy či koncentrátů a ropy. Tato pětice surovin představuje 92,2 % hlavního exportu země. Největším odběratelem je Čína a Tanzanie (International Trade Administration 2024). Renta ze zdrojů tvoří v DRK 28,8 % HDP, což je nejvyšší poměr na světě (Index of Economic Freedom–Heritage Foundation 2024). Vysoká úroveň vývozu

a koncentrace produktů vystavuje DRK ekonomickým výkyvům obchodních partnerů země. Vývoz v DRK byl po celá desetiletí nestálý (Bou-Habib–Kebede 2016: 2–4). Například v době, kdy ekonomika pocítovala nepříznivé dopady Mobutova režimu a znárodnění, zemi zasáhl velký šok cen komodit. Mezinárodní cena mědi, tehdy hlavního vývozního artiklu země, klesla mezi v 70. letech z 0,64 USD/kg na 0,24 USD/kg, což je více než o polovinu. Znovu k změně mezinárodních cen zdrojů došlo v roce 1980 a 1989, což opět způsobilo ekonomický pokles země (Ndikumana 2015: 4). Další výrazný šok zasáhl DRK během celosvětové recese v roce 2009. Z těchto údajů vyplývá, že ekonomický růst DRK je podporován rostoucími cenami komodit. K růstu došlo například mezi lety 2010–2015, kdy byla průměrná míra růstu DRK 7,9 % ve srovnání s 4,3 % v ostatních zemích v subsaharské Africe. V dalších letech však opět nastaly cyklické výkyvy cen komodit, které způsobily zpomalení průměrné dynamiky růstu na 3,3 % a odhalily zranitelnost země vůči cenovým šokům z příjmu z komodit (ISS 2024).

Obchodní přebytek činil mezi lety 2001–2013 0,5 % HDP, což je pokles z 6,5 % z předchozího desetiletí. Obchodní závislost vzrostla ze 46 % (období 1990–2000) na 62 % (období 2001–2013). Z hlediska vývozu vzrostla obchodní závislost na 36 % (k roku 2013) z 11 % (rok 2000). I v letech poklesu byla však obchodní závislost vysoká. Za poslední čtyři desetiletí (údaje k roku 2016) se přidaná hodnota nezměnila, protože složení vývozu zůstává založeno pořád na stejných komoditách. Podíl přidané hodnoty ve vývozu zůstává relativně konstantní na úrovni kolem 3 %. Vývoz nerostných produktů (rud a kovů) představoval 83 % z celkového exportu k roku 2013, následovaný pohonnými hmotami, které činily 8 % (Bou-Habib–Kebede 2016: 6–7). Jak je patrné, ekonomika země zůstává nadále ovlivňována fluktuacemi cen komodit a růstovými úrovněmi jejich hlavních obchodních partnerů, což může být narušeno geopolitickými konflikty nebo jinými neočekávanými událostmi. Typickým příkladem je COVID-19 nebo invaze na Ukrajině. COVID-19 snížil tempo růstu na 3,3 %, invaze celkově zhoršila inflaci v Subsaharské Africe a snížila spotřebu domácností v důsledku

vyšších světových cen potravin a ropy (ISS 2024, Center for Preventive Action 2024).

Primární komodity činí z DRK velmi vyhledávanou obchodní destinaci. Posun rovnováhy globální ekonomické síly směrem do Asie zvyšuje důležitost spojení DRK se světem skrz východní provincie (Ndikumana 2015: 4). Obchod, ale i těžba v DRK je pod kontrolou Číny, tudíž ve chvíli, kdy Čína prochází krizí, cítí tuto krizi i průmysl DRK. Čína je také přímo zapojena do vnitřního konfliktu DRK i do jeho ekonomiky. Konžská i ugandská vláda nakupují čínské zbraně k provádění operací ve východních provinciích DRK. Čína se na trh DRK dostala za vlády Kabilu, prostřednictvím dohod o bezprecedentním přístupu k důležitým kovům. To Číně umožnilo masově vyrábět elektroniku a technologie pro čistou energii. Spolupráce DRK a Číny se dostala pod drobnohled poté, co vyšlo na povrch, že finance za těžební práva, která měla původně proudit do infrastruktury, jdou do kapsy prezidentu Kabilovi a jeho spolupracovníkům. Přítomnost Číny ve východní části DRK není bez rizik, i čínští státní příslušníci byli mezi oběťmi smrtících přepadení těžařských společností ozbrojenými skupinami. Mimo to bylo zjištěno, že čínské těžařské společnosti využívají na práci děti (Center for Preventive Action 2024). Čína v průběhu let nahradila EU, jako hlavní příjemce exportu. Export do Číny tvořil v roce 2013 41 %, zatímco do EU pouze 23,6 %. Další důležitou vývozní destinací je Jižní Korea, do které činil export 3,3 % v témže roce (Bou-Habib–Kebede 2016: 7).

Kromě zvýšené závislosti na Číně se také v posledním desetiletí snížila produktová diverzifikace vývozu do několika zemí. Kromě citlivosti na mezinárodní změny cen se zdá, že vývoz DRK může být také citlivý na výkyvy příjmů obecně. Citlivost exportu na změny HDP nejsou překvapivé vzhledem k tomu, že jsou nerostné suroviny obecně brány jako důchodově elastické komodity. Nabídka a poptávka těchto druhů komodit je všeobecně elastická vůči změnám v příjmech klientských zemí. Pokles hospodářského růstu v klientských zemí DRK by mělo výrazný dopad na růst HDP země. Například, pokud by v Číně zpomalilo růstové HDP o 1 %, znamenalo by to snížení růstu DRK o 0,33 %. Dle této studie koncentrace vývozu do Číny zvyšuje zranitelnost DRK vůči čínskému

hospodářskému cyklu (Bou-Habib–Kebede 2016: 11–13). Mimo jiné se do těžby zapojují i zahraniční poloprůmyslové těžbařské společnosti, které narušují snahu o vládní dohled v sektoru těžby. Tyto společnosti často nerespektují zákonné povinnosti, používají sporná bezpečnostní opatření, využívají sítě sponzorů a podkopávají sociální soudržnost. Jejich neregulované využívání průmyslových procesů také přispívá k vážnému znečištění životního prostředí. I když se nejedná o přímý faktor vzniku násilí, přispívá tento jev k dlouhodobým rizikům, které podkopávají vládu DRK (Delanghe–Matthysen 2024). V rámci komoditní závislosti je nejdůležitější funkčnost těžebního průmyslu. Pokud by byly uzavřeny doly, mělo by to ničující dopady s vážnými a ekonomickými důsledky. Díky těžbě proběhl rozvoj měst a komunit, byly vytvořeny malé podniky a iniciovány nové formy obchodu s komoditami, například ve městě Katanga (Ilunga 2015).

V posledních letech byly také podniknuty kroky k přerušení spojení mezi těžbou nerostných surovin a konflikty ve východním DRK. Cílem, ke kterému země aspiruje, je legální a transparentní vývoz konfliktních minerálů a obnovení bezpečnosti a státní autority ve východních provinciích. Tyto akce zahrnují sankce ze strany OSN, průmyslově vedená certifikační schémata pro klíčové nerosty, stanovení právních předpisů proti nelegálnímu dovozu nerostů a zřízení bezpečných obchodních tras. Mezi lety 2010–2011 byl například prezidentem vyhlášen zákaz řemeslné těžby a obchodu s nerosty v provinciích Kivu a Maniema (De Koning 2011: 7). Jednalo se z části o reakci na násilí v několika těžebních zónách. Zákaz byl oficiálně odůvodněn jako snaha o znovuzískání kontroly nad sektorem a snížení militarizace. Při zpětném pohledu je však otázkou, zda bylo cílem zabezpečení těžby nebo šlo spíše o změnu kontroly nad klíčovými doly, jelikož doposud nedošlo k žádnému demontovatelnému pokroku ve formalizaci těžebního sektoru, ve skutečnosti došlo spíše k jeho ochromení. Dle zpráv uzavření dolu poskytlo finance formálnímu sektoru, ve skutečnosti šly tedy zdroje samotné konžské vládě a k hlavnímu cíli, tedy zabezpečení, nedošlo (Huggins 2023: 3). Pokrok v oblasti certifikace obchodu byl ve většině období pozastaven, hlavně z důvodu nestabilní situace v oblastech těžby. Existují známky toho, že formální minerální společnosti, které by měly kapacitu napomoci reformě obchodu, se z

důvodu špatné bezpečnostní situace stahují. To poskytuje vojenským aktérům dostatek příležitostí investovat do nelegálních obchodních sítí a chránit je. Výraznější propagace certifikačních schémat by mohla také potenciálně vyřešit bezpečnostní problémy spojené s nerosty, ale může k tomu dojít až ve chvíli, kdy budou demilitarizovány důležité doly související s obchodováním (De Koning 2011: 7).

Je tedy patrné, že během bouřlivé historie se DRK nepodařilo využít její přírodní bohatství k dosažení stability. Od vlády krále Leopolda II., přes 30letou diktaturu Mobuta, až do současnosti zdroje v DRK podnítily nekompromisní soutěž a konflikty. Zdá se, že se DRK dostala do začarovaného kruhu těžby zdrojů, kde globální poptávka po zdrojích pohání konkurenci a podporuje vykořisťování. Tudíž čím více roste poptávka, tím horší je situace ve východních provinciích (Wilson Center 2006). Proto tomuto faktoru přisuzuji číslo 1.

2.3. Etnická frakcionace

V DRK počet etnických skupin přesahuje téměř 200, což z DRK dělá jednu z etnicky nejrozmanitějších zemí na světě (Sawe 2019). Etnická příslušnost hrála důležitou roli v průběhu celé historie a je nadále ústředním prvkem současných konfliktů (Ndikumana 2015: 13). Od své kolonizace je země otřesena občanskými válkami a vnitřními spory, z nichž velkou část živila etnická rivalita (Sawe 2019). Před příchodem prvních belgických správců na konci 19. století existovaly ve východních provinciích různé formy organizací, od centralizovaných a stratifikovaných náčelnictví v demograficky hustých oblastech až po volně organizované a podřízené společnosti (Vlassenroot 2013: 14). Etnické boje ve východních provinciích se celkově pojí s dvěma odlišnými etnickými konflikty, jeden z nich je koloniální, s ohledem na místní boj o sounáležitost. Druhý vychází z regionální soutěže o přežití mezi elitami (Cloete 2022). V těchto podkapitolách rozeberu etnickou frakcionaci dle východních provincií.

2.3.1. Etnická frakcionace provincií Kivu

Na území dnešních provincií Kivu bylo nejvíce centralizovaným předkoloniálním společenstvím náčelnictví Shi. Základním prvkem moci byla kontrola *mwamiho* (v překladu krále) přístupu k půdě, na základě etnických a politických identit.

Dlouho před vytvořením Svobodného státu Konga králem Leopoldem II. se v provinciích Kivu usadilo několik komunit migrantů (Vlassenroot 2013: 14). To platí například o etnických skupinách Hutu a Tutsi. Někteří Hutuové začali migrovat do Severního Kivu dávno před koloniální vládou. Totéž platí i o Tutsích, zejména o Banyamulange, podskupině Tutsiů žijících v Jižním Kivu. Mimo to bylo mnoho příslušníků z etnické skupiny Hutu převezeno, jako pracovní síla na plantáže čaje a kávy (Venugopalan 2016: 2).

Do kolonizace však nebyl žádný etnický konflikt zažehnut. První konflikt má kořeny v belgickém a německém kolonialismu v DRK, Rwandě a Burundi. Následkem kolonialismu vzniklo spojení teritoria a identity, jelikož rasistická správa koloniálních zemí udělovala některým z místních obyvatel privilegovaný status na základě etnického původu. Stávající venkovské společnosti byly restrukturalizovány a obyčejní náčelníci se mobilizovali a integrovali do nového správního řádu. Koloniální autorita uznala existující etnické definované sociální struktury nebo vytvořila nové, čímž potvrdila etnické občanství jako důvod nárokování práv na vládu (Vlassenroot 2013: 18). To vysvětluje, jak se k moci dostali Tutsiové v Ruanda-Urundi kolonii, na základě, které vznikly nezávislé státy Rwanda a Burundi. Navíc poté, co se Belgie po odchodu Německa roku 1917 stala jedinou koloniální mocností, byli do Severního Kivu přivedeni Tutsiové, aby vládli nad Hututskou a původními konžskými menšinami (například Hunde, Gyanga a Nande). Cílem bylo obnovit vykořisťování Hutuů a dalších menšin v systému nastaveném za kolonie Ruanda-Urundi. Menšiny byly nasazovány na podřadné a těžké práce pod dohledem Tutsiů (Cloete 2022).

Po druhé světové válce si většina z koloniálních mocností nedokázala kolonie udržet a africké elity započaly boje o nezávislost a následně o to, kdo má právo utvářet politiku v oblasti Velkých jezer. Etnické skupiny, které se považovaly za první, označovaly ostatní za cizince a usilovaly o jejich repatriaci (Cloete 2022). Je důležité podtrhnout fakt, že etnická orientace politického procesu byla důsledkem toho, že se v koloniálním období etnicita zpolitizovala v důsledku kombinace agendy “rozděluj a panuj” (Ndikumana 2015: 13). V návaznosti na odchod koloniálních mocností z Rwandy a Burundi a jejich vyhlášení nezávislosti

započala v těchto zemích sociální revoluce. Mnoho Tutsiů bylo vystaveno násilí a uprchlo do sousedních zemí, aby uniklo smrti. To zažehlo začátek meziregionálního konfliktu o přežití mezi Hutui a Tutsii, následné události politického násilí vyústily v několik vln migrace uprchlíků mezi Rwandou, Burundi a DRK (Cloete 2022). Místní boje o politickou moc, kontrolu nad půdou a nerosty byly občas utvářeny vnějšími faktory souvisejícími se situací v sousedních státech. Například po rwandské genocidě roku 1994 uprchlo více než 1,2 milionů rwandských Hutuů, z nichž byly tisíce vojáci či milicionáři, kteří spáchali rwandskou genocidu (Joseph 2023). Východní provincie tak od 90. let zažily ničivé konflikty a násilí s domácími i subregionálními důsledky. Uprchlíci ze sousedních zemí potřebovali k začlenění dohody s domorodci. Tutsiům se to nepodařilo a v důsledku toho se stali začátkem roku 1996 v Severním Kivu cílem etnických čistek. Podobný osud čekal i Tutsie v Jižním Kivu, konkrétně podskupinu Banyamulenge (Venugopalan 2016: 4–5). Souboje mezi těmito etnickými skupinami pokračují dodnes. Příliv uprchlíků započal politickou a bezpečnostní krizi v DRK kvůli změně etnické rovnováhy ve východních regionech (Joseph 2023). Problémem ve východních provinciích je i nadále kategorizace občanů na “my a ti cizí”. Například členové komunit Tutsi tvrdí, že před volbami konanými na konci roku 2023 proběhla zastrašovací kampaň, což podporuje dojem, že jsou Tutsiové občany druhé kategorie a jsou nadále vystaveni cyklickým výbuchům násilí (Pinto 2023).

2.3.2. Sociální frakcionace provincie Ituri

V provincii Ituri stáli místní vůdci před kolonizací před rozhodnutím spolupracovat a odrážet vpády do provincie, nebo soutěžit o místní zdroje mezi sebou. Rozdělení bylo umocněno již zmíněnou belgickou politikou „rozděluj a panuj“, ve které proti sobě koloniální úřady stavěly etnické skupiny, výměnou za přístup k přírodním zdrojům (Fahey 2013: 8). Kolonie nechala v provincii vládnout etnickou skupinu Hemu, zároveň skupině poskytla veškeré výhody jako bylo vzdělání nebo práva na obchod. Koloniální praktiky také umocnily nerovnosti a latentní napětí mezi komunitami Hemu a Landu a vytvořily mýtus o nadřazenosti a neslučitelnosti těchto komunit, což přetrvává dodnes (Fahey 2013: 24).

Napětí mezi etnickými skupinami také stupňují spory o pozemky. V době po vzniku nezávislosti se půda ukázala jako důležitý prvek v bojích o moc mezi místními politickými a ekonomickými elitami. I zde je jedním ze zdrojů konfliktů pozůstatek koloniální éry, kdy byly téměř veškeré pozemky přerozdělovány ve prospěch Hemu. V polovině 70. let poté začali političtí vůdci etnické skupiny Lendu aktivněji vyjadřovat nesouhlas s jejich dominancí. Aby Lendu mohla ve zkorumpovaném režimu prezidenta Mobuta prosadit své požadavky, zformovala násilnou organizaci. Po několika konfrontacích zorganizoval guvernér provincie mírové rozhovory, které vedly v roce 1975 k usmíření skupin (Fahey 2013: 29–30). Znovu se násilí mezi těmito skupinami objevilo v roce 1991. S modernizací a větší dostupností zbraní necítili bojovníci skupin potřebu podřizovat se autoritě tradičních mediačních procesů. Identity Hema a Lendu se tak staly ústředním bodem konfliktu. V roce 2003 byl také zahájen program Ituri Pacification Committee (IPC), který se s pomocí mezinárodního společenství pokusil urovnat násilí v této provincii. Nad správou Ituri bylo ustanoveno 32členné shromáždění, složené ze zástupců všech etnických komunit. Správa se v Ituri těšila velké podpoře, byly zřízeny i místní rady, které rozhodovaly o nárocích na půdu, zejména v nestabilních územích jako je Djungu. Proces stabilizace provincie se neobešel bez překážek, avšak za pomoci stabilizační mise MONUC bylo dosaženo relativního klidu na dalších 15 let, dokud nezačala operovat skupina CODECO (Africa Center for Strategic Studies 2018).

2.3.3. Shrnutí etnické frakcionace

Je zjevné, že dynamika sporů ve východních provinciích má historické kořeny. Vznik ozbrojených aktérů, kteří jsou probíráni v další podkapitole, je výsledkem mnoha překrývajících se faktorů, včetně místní soutěže na elitní úrovni, mocenských her, či místní potřeby sebeobrany. Výsledkem těchto procesů je dnes krajina, vyznačující se rozmanitou politickou a vojenskou strukturou, s velkým množstvím ozbrojených skupin, které nárokují místní autoritu, ekonomickou dominanci, či sociální kontrolu (Vlassenroot 2013: 38). Příspěvek etnické frakcionace ke vzniku současných ale i minulých konfliktů je nepopiratelný. Z tohoto důvodu dávám i této části číslo 1.

2.4. Náboženská frakcionace

Subsaharská oblast, v níž se nachází i DRK, je známá náboženskou diverzifikací, na rozdíl od severní Afriky, kde převládá převážně islám. V DRK je ve skutečnosti nejrozšířenějším náboženstvím křesťanství (Findlay 2018). Pew Research Center odhaduje, že až 95,8 % obyvatel vyznává křesťanství, 1,5 % islám a 1,8 % je bez náboženského vyznání (U.S. Department of State 2022). Ústava země stanovuje náboženskou svobodu. Křesťanství je nejsilnějším náboženstvím v zemi a má viditelný společenský vliv. Svou pozici upevňuje například prostřednictvím vzdělávacích a zdravotnických služeb (BTI 2024). Zajímavostí je, že významná část populace kombinuje tradiční prvky afrických náboženství s křesťanstvím či jiným vyznáním (Findlay 2018). V minulosti docházelo k násilí pouze od strany vlády Mobuta směrem ke katolickým věřícím. V roce 1971 zavřel katolické školy a kostely a vykázal kardinála ze země. Po jeho odstoupení mohla církev nadále pokračovat (Jordan n.d.). Tím, že v zemi převládá jedno dominující náboženství a jedná se tedy o homogenní náboženskou společnost, nelze v tomto ohledu tomuto faktoru dát číslo 1. Dle dostupných zdrojů nejsou ve větší míře v DRK ani nábožensky orientované skupiny, které by se zapojovaly do ozbrojeného násilí. Výše zmíněný konflikt je pouze ze strany vlády, ne mezi věřícími samotnými.

2.5. Ozbrojení aktéři

Následkem etnických konfliktů a konžských válek (1996–2003), začalo v DRK působit velké množství nestátních aktérů, včetně ozbrojených skupin, rebelských hnutí, etnických milic a ekonomických a vojenských podnikatelů. Většina z nově vzniklých hráčů si kladla za cíl získat podíl z distribuce nerostného bohatství ve východním Kongu prostřednictvím použití násilí. Zbylé skupiny si s pomocí přeshraničních aliancí pokoušely zvyšovat společenskou a politickou moc (Vlassenroot 2008: 3). V některých pohraničních regionech východního Konga povstalci a ekonomické subjekty působí v neformálním přeshraničním obchodu, který spojuje východní DRK a státy podél východní hranice. Většina povstalců a zahraničních armádních sil, které během války okupovaly tyto regiony, zotročovaly produktivní část společnosti k vytváření finančních zdrojů. Dopomoc

jim měli místní konžští podnikatelé, kteří měli monopol na ekonomické zdroje z těchto oblastí, tedy těžbu, zemědělství a obchodní aktivity. Pro vedení rebelských organizací představovalo zdanění ekonomických aktivit důležitý zdroj příjmů a pro subjekty s ekonomickými zájmy bylo spojení s rebely nezbytnou podmínkou pro rozšiřování jejich aktivit a zvýšení předvídatelnosti s ohledem na logistiku a výnosy (Vlassenroot 2008: 8).

Útoky ozbrojených skupin a opakující se násilí mezi komunitami ohrožuje obyvatelstvo ve východních provinciích téměř 30 let. V těchto provinciích působí aktuálně více než 120 milic a ozbrojených skupin, z nichž se většina dopouští rozsáhlého násilí a zločinů proti lidskosti. Navzdory vojenským ofenzivám a misi OSN MONUSCO násilí eskalovalo. I přes vyhlášení vojenské vlády ve východních provinciích v květnu 2021 a nasazení vojenských ofenziv, nedokázaly snahy ze strany vlády zastavit násilí a útoky proti obyvatelstvu (GCR2P 2024). Z obrázku níže je patrné, že se střety mezi bezpečnostními složkami DRK a ozbrojenými skupinami stále navyšují. Mezi lety 2014–2016 byly bitvy a úmrtnost způsobená násilnými událostmi ve východních provinciích relativně konstantní. Od roku 2017 se neustále zvyšují. Mezi faktory se řadí využívání přírodních zdrojů a také vliv sousedních zemí, zejména Burundi, Ugandy a Rwandy (GAO 2022: 14).

Tabulka 1: Střety ozbrojených aktérů DRK odehrané mezi lety 2014–2021 (GAO 2022: 15).

Rok	Bitvy mezi konžskými bezpečnostními silami a nestátními ozbrojenými skupinami	Bitvy mezi nestátními ozbrojenými skupinami	Celkový
2014	214	48	262
2015	220	36	256
2016	208	31	239
2017	240	56	296
2018	455	110	565
2019	507	134	641
2020	833	314	1,147
2021	1 016	243	1,259

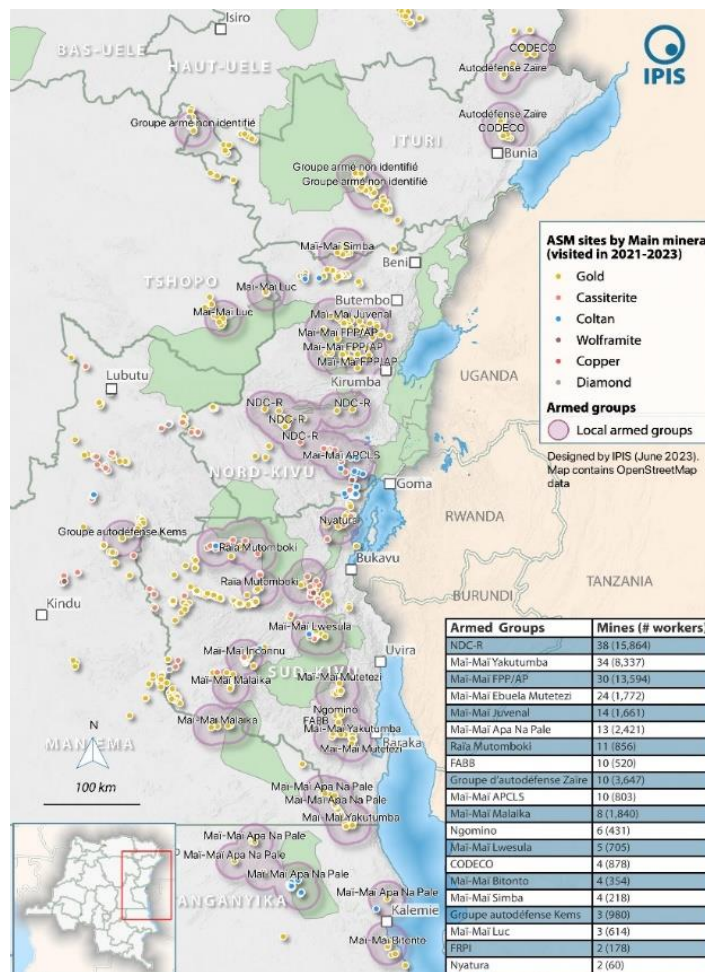
V podkapitolách rozeberu financování ozbrojených skupin, zapojení zahraničních aktérů a dle východních provincií i nejméně výraznější skupiny operující na tomto území. Dle C-H modelu je geografie jedním z faktorů, které mají vliv na konflikt, provincie bohaté na přírodní zdroje, tedy Ituri a Severní a Jižní Kivu, jsou tak ideálním útočištěm pro ozbrojené skupiny. V poslední podkapitole shrnu hlavní faktory neúspěchu boje proti ozbrojeným skupinám operujícím na tomto území.

2.5.1. Financování ozbrojených skupin

Vzhledem k roztržitosti a množství skupin operujících ve východním DRK není možné poskytnout úplný přehled o způsobu jejich financování. Dle C-H modelu je financování skupin možné skrz zainteresovanou stranu, diasporu či skrz primární komodity, DRK splňuje všechny typy (Parens 2022). Výzkum IPIS potvrzuje, že zásah ozbrojených skupin do těžby zůstává klíčovým zdrojem nejistoty. Dle výzkumu k zásahům dochází ve více než polovině těžebních míst, vměšování se často projevuje jako nezákonné zdanění nebo vydírání těžbařských společností a komunit, které sousedí s těžebními místy. Mimo ozbrojené skupiny, zasahují do těžby i samotné státní bezpečnostní složky, jejich zásah do místní těžby se odhaduje až na 37 % zkoumaných dolů. Dalšími aktéry jsou menší sebeobránné složky zřízené za účelem ochrany místních komunit před vnějšími hrozbami, ti využívají ke svému přežití i finance získané z nelegální těžby (Delanghe–Matthysen 2024). Nejvýraznějším typem financování je proto drancování přírodního bohatství (Matthysen–Gobbers 2022: 15–16). Díky zmíněné certifikaci nerostů (viz kapitola o ekonomických příčinách) však klesla cena konfliktních nerostů. Podle výzkumů nemohou skupiny prodávat ilegálně vytěžené zdroje, aniž by prošly certifikačním schématem. V minulosti proto bylo zaznamenáno, že tyto nerosty odebíraly sousední země, které je poté přeproductovaly nebo činští kupci se slevou přibližně 30–60 %. V důsledku toho se ozbrojeným aktérům značně ztížilo z tohoto typu financování profitovat (Hanai 2023: 7). Samotná těžba není v DRK přímým důvodem konfliktů, důvodem je spíše hojnost zdrojů v dolech. Ve chvíli, kdy nestátní aktéři ovládají část produkce a obchodu,

mohou hromadit bohatství a financovat svou vojenskou přítomnost (Matthysen–Gobbers 2022: 15–16). A to je problém, jelikož i dnes mnoho zlatých dolů zůstává pod jejich kontrolou. Zlato je pro ozbrojené skupiny výhodnější, jelikož se narozdíl od 3T jeho cena odvíjí od hmotnosti, a proto je pro skupiny jednodušší rudu skrývat a převážet. Navíc pomocí 3T se vyrábějí součástky v elektronických zařízeních a jsou integrovány do dodavatelských řetězců západních zemí, a proto prochází tyto rudy přísnějšími kontrolami, zlato se spotřebovává pouze jako drahý kov, což z něj dělá velmi atraktivní rudu například pro trh zemí Blízkého východu (Hanai 2023: 7).

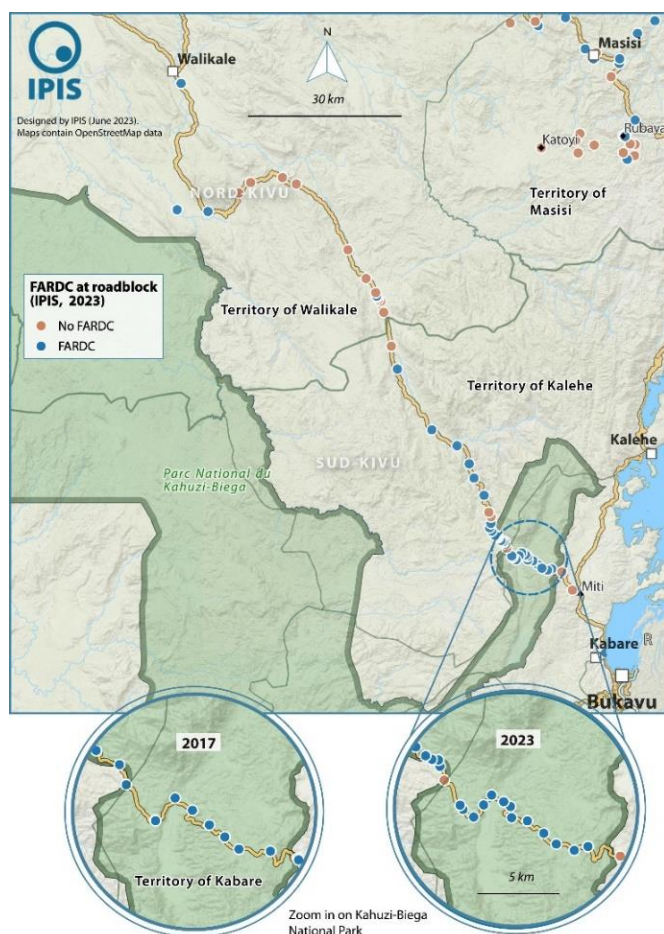
Obrázek 5: Mapa zobrazující ozbrojené skupiny zasahující v místech těžby mezi lety 2021–2023 s 20 km nárazníkovou zónou kolem těžebních míst (Delanghe–Matthysen 2024).

Dalším typem financování je zisk prostředků od diaspor. I v diasporách se objevují radikální aktivisti působící napříč kontinenty (například v Belgii či USA). Ti pravidelně pořádají demonstrace a kampaně zaměřené na ústřední cíl ozbrojených skupin. V rámci kpaní poté zveřejňují i nenávistné příspěvky na sociálních sítích, pomocí kterých se pokoušejí naverbovat další členy. Z těchto akcí poté finančně podporují jednotlivé ozbrojené skupiny, ke kterým náleží (Ndahida–Mugabe 2022: 16). V průběhu let byly skupiny také finančně podporovány vládami sousedních zemí. Země tímto způsobem soupeří o ekonomickou kontrolu nad zdroji a vlivem ve východní části DRK. Konflikt v DRK poskytuje sousedním státům cestu k ekonomickému vykořisťování, které je prováděno skrz účast ve vojenských operacích či podporu již zmíněných ozbrojených skupin. Tato dynamika nestability podněcuje přelévání konfliktů napříč státy, navíc by mohla podnítit vznik mezistátního konfliktu. Státy se zároveň vzájemně obviňují z podpory různých ozbrojených skupin a dochází také k potyčkám mezi nimi samotnými (Parens 2022).

Alternativním zdrojem příjmu pro ozbrojené aktéry jsou únosy za účelem výkupného, vybírání daní na hlavu, nelegální těžby dřeva a stavěním zátarasů. Zátarasy jsou velmi užitečným nástrojem pro ozbrojené skupiny ve východních provinciích, umožňují jim totiž vykonávat územní kontrolu a získávat příjmy z dodavatelských řetězců nerostných surovin, často bez jakékoliv vykonané aktivity. Příkladem je zlato, jeho těžba jde totiž jednoduše utajit, tudíž je obtížné těžbu přímo zdanit. Ke kompenzaci se využívají zátarasy na silnicích, které vedou k řemeslným těžařským místům. IPIS tento jev mapovala na území Severního Kivu, kde ukázala, že dopad zátarasů přesahuje těžební sektor a zátěž konfliktu se přesouvá na bedra civilistů. Kvůli zátarasům totiž rostou ceny místních komodit, a to má následně dopad na místní bezpečnostní situaci (Delanghe–Matthysen 2024). Zdaněním zboží to však nekončí, ozbrojené skupiny vybírají “daně” i od projíždějících řidičů nebo kolemjdoucích.

Obrázek 4: Zátaras podél těžební trasy na území Masisi (v Severním Kivu)
(Delanghe–Matthysen 2024).

2.5.2. Ozbrojené skupiny v Severním Kivu a Jižním Kivu

Region Kivu se nachází na východě DRK a sdílí hranice s Rwandou, Ugandou a Burundi. Region je oproti zbytku země velmi hustě zalidněný a velmi úrodný. Původně byl tento region jednou správní jednotkou, nyní se však skládá ze tří provincií a to Maniema, Severního a Jižního Kivu. Poloha a bohatství na přírodní zdroje nabízely potenciál pro rozvoj obchodních aktivit přes hranice a vybudování politické a ekonomické nezávislosti. Poloha regionu také vysvětluje, proč se východní provincie v minulosti staly tranzitní zónou pro regionální obchodní cesty. V průběhu let byly obchodní sítě východních provincií propojeny s jižní Afrikou, ale také se Spojenými arabskými emiráty nebo Dálných východem.

První trasa spojovala severovýchod DRK s Beni a Butembem (nejproduktivnější obchodní města v severním Kivu) a Ugandou. Druhá trasa byla mezi Bukavu (město v Jižním Kivu) a Kampalou (hlavní město Ugandy) přes Gomu a Rutshury (města Severního a Jižního Kivu), tato obchodní cesta sloužila k distribuci zemědělských a průmyslových komodit. Poslední cesta spojovala přístavy podél jezera Tanganika (Uvira a Kelemie v DRK) se Zambií a Tanzanií. Bohužel byl potenciál těchto tras nevyužit, jelikož byl v průběhu let region Kivu zmítán v konfliktech a zmatcích. Povaha konžského politického systému má nepopiratelný dopad na vznik a udržení konfliktu, zvyšující efekt má však geografická poloha a místní historie (Vlassenroot–Romkema 2002).

Jednou z nejvýraznějších skupin je Hnutí 23. března (zkráceně M23). M23 vzešla z rebelské skupiny Congrès national pour la défense du peuple (CNDP), která ukončila svou činnost 23. 3. 2009 na základě mírové dohody. Dohoda stanovila, že budou vojáci této milice integrováni do konžské policie a armády, politická část poté bude uznána jako oficiální strana. Frakce v rámci této strany však odsoudila implementaci dohody a vyvinula se v ozbrojenou skupinu M23 (Sabbe 2023). M23 je také poslední vzniklou skupinou etnických Tutsi, kteří povstali proti konžským silám. Skupina tvrdí, že hájí zájmy Tutsiů vůči hututským milicím, které byly spojeny s genocidou ve Rwandě v roce 1994 (King 2024). M23 operuje převážně v Severním Kivu, konkrétně v Masisi a Rutshuru. Tyto regiony se nacházejí v blízkosti hranic se Rwandou a jejich rozloha je srovnatelná s pětinou území Rwandy. V regionech je velký provoz nákladních vozidel, které přepravují zboží z keňského přístavu. Díky tomu získává M23 finanční prostředky prostřednictvím neformálního zdanění. M23 má velmi dobře zmapovaný terén a těší se velké podpoře místního obyvatelstva. Vzhledem k tomu, že je tento region již několik desítek let nestabilní a vře zde nespočet nevyřešených křivd, existuje zde mnoho mladých mužů vhodných k mobilizaci (Ntanyoma 2022). Skupina ve své kampani slibuje převážně hájit zájmy etnických Tutsiů proti hututským milicím. Navzdory těmto proklamacím se M23 dlouhodobě dopouští porušování lidských práv civilistů, včetně Tutsiů, kterým slibovala ochranu. Poté, co skupina v roce 2012 obsadila hlavní město Severního Kivu, Gomu, zůstala nečinná téměř

10 let. Aktivitu znovu zahájila od konce roku 2021, v březnu roku 2022 skupina zahájila sérii útoků a zmocnila se rozsáhlé oblasti východního DRK. Mimo jiné skupina také sestřelila vrtulník OSN (Sabbe 2023, King 2024). Největším rivalem M23 jsou Demokratické síly pro osvobození Rwandy (dále FLDR), vedené etnickými Hutuy, uprchlíky po Rwandské genocidě proběhlé v roce 1994 (Rolley 2023). Schopnost skupiny ovládat tak rozlehlé území v regionu Severního Kivu s omezenou vojenskou silou vede k domněnkám, že povstalecká skupina získala vojenskou podporu Rwandy a v menší míře i Ugandy. Nejen že sousední vlády, dle domněnek, skupinu financují, ale poskytují jim také výcvik a vybavení. Její úspěch se připisuje právě dobrému vybavení a morálce, kromě toho má velmi dobře organizovanou bojovou strategii. Vláda DRK označuje skupinu za teroristickou organizaci a odmítá s ní vést jakékoliv mírové rozhovory (Ntanyoma 2022).

Dalšími skupinami jsou například domácí ozbrojené milice jménem Mai Mai, které jsou přidružené k etnickým komunitám Bebeme, Bafuliiru a Banyidu. Mai Mai je pouze předložka skupin, která odkazuje právě na fakt, že jsou to domorodé skupiny. Skupiny jsou převážně aktivní v náhorních plošinách a jejich příznivci si dávají za cíl očistit oblast od etnické skupiny Banyamulenge. Mai Mai rozvinuly v průběhu let spojenectví se zahraničními ozbrojenými silami, například s burundskými povstaleckými skupinami Résistance pour un Etat de Droit au Burundi a Forces Nationales de Libération. Skupiny zahajují pravidelné útoky na osady a stáda etnické skupiny Banyamulenge. Přítomnost těchto skupin si vyžádala několik invazí ze strany Burundské armády. Samotná etnická skupina Banyamulenge vytvořila proti ozbrojeným skupinám 2 vojenské milice, první *Twirwaneho* (v překladu braňme se), která se stala jednou z nejorganizovanějších skupin, k níž se přidává spousta členů této komunity. Druhá skupina operující v oblasti se nazývá *Gumino* (v překladu zde zůstaňme), která je převážně složena z dezertérů armády DRK (Ndahinda–Mugabe 2022: 4-5).

2.5.3. Ozbrojené skupiny v Ituri

Ituri je jednou z nejbohatších oblastí Konga s nalezišti zlata, diamantů, koltanu, dřeva a ropy, tato provincie je však často popisována jako nejkrvavější kout DRK.

Konflikt je úzce spjat s konfliktem v provinciích Severního a Jižního Kivu. Ustavičné vojenské intervence, i za koloniální éry, zhoršovaly místní rivalitu a zvyšovaly pravděpodobnost přímého komunitního konfliktu. Navzdory 3 mírovým dohodám, jež měly ukončit konžské války, boje v severovýchodní DRK zesílily. Stupňující se násilí oživilo historicky zakořeněnou nevraživost mezi etnickými skupinami Hema a Lendu, které spolu bojovaly převážně během války v letech 1999–2003 (International Crisis Group 2020). V roce 2007 v Ituri vypukla brutální válka, která si vyžádala i pozornost mise MONUSCO, bohužel se však její pozornost při zklidnění situace rychle vrátila k sousedním provinciím Kivu. Nedostatky v úsilí o budování míru byly odhaleny v průběhu roku 2012, kdy zde opět narůstaly násilné útoky.

Během války se tento konflikt dal brát jako etnický, aktuálně je spíš označen za politický. Nejvýraznější ozbrojenou skupinou je Cooperative for Development of the Congo (dále CODECO). CODECO je ozbrojená skupina, spadající pod etnickou skupinu Lendu, operující převážně v provincii Ituri, bohaté na zlato. Skupina začala operovat v roce 2017, od té doby místní komunity čelí brutálnímu zabíjení, sexuálnímu násilí a rozsáhlými útoky na veřejnou infrastrukturu. CODECO se odvolává na mezietnické napětí a socioekonomické nerovnosti, aby legitimizovala svůj ozbrojený boj proti komunitě Hema. Hema na svou obranu vytvořila, s podporou vlády DRK, ozbrojené skupiny symbolicky pojmenované Zaire, aby chránily komunity a místa těžby zlata před útoky CODECO. CODECO byla zpočátku aktivní v zemědělské východní části Djungu, kde postavila zátarasy ke “zdanění” projíždějících aut i procházejících obyvatel. Postupem času se skupina přesunula do západní části regionu, blíž ke zlatým dolům. Sektor řemeslné těžby zlata se pro tuto skupinu stal hlavním zdrojem příjmů. V Djungu ovládají rebelové několik dolů a uvalují daně na produkci nebo zabavují těžební ložiska. Většina z nelegálně vytěženého zlata je povodně vyvážena do Ugandy, kde projde rafinací před exportem do Dubaje (Matthysen–Gobbers 2022: 17).

I přesto, že se v poslední době věnuje nejvíce pozornosti zhoršující se situaci v Gomě a jejím okolí, konflikt v provincii Ituri je mezinárodním společenství opakovaně přehlížen (NRC 2024). V minulosti vláda přijala několik

iniciativ k řešení násilí, bohužel mnohdy kontroverzních. Na místní úrovni byl pokus o mediaci, ale nakonec byl její zprostředkovatel označen jako spolupracovník milic Lendu. Provinční úřady zase zorganizovaly setkání s vůdci komunit, ale guvernér provincie setkání odmítl s tím, že masivní vysídlení v provincii je pouze fáma a konflikt je čistě mezietnický. A konečně na celonárodní úrovni došlo k jedinému rozumnému rozhodnutí, a to k rozmístění většího množství bezpečnostních sil. Na většině míst, kde útočily milice Lendu, byly totiž bezpečnostní složky útočnicků zabity nebo ze strachu utekly (Congo Research Group 2018). V současné době zvýšené násilí mířené na civilní obyvatelstvo urychlilo zhroucení sociální soudržnosti mezi komunitami, hlavně díky masivnímu vysídlení od února roku 2024. Počet násilí v posledních 6 měsících neustále narůstá, od začátku roku došlo k téměř 200 útokům. Místní obyvatelstvo čelí také obří humanitární krizi. Kvůli strachu z násilí ze strany ozbrojených skupin není schopno obdělávat své pozemky a zajistit obživu svým rodinám. Nedostatek vládních mechanismů a financí pro boj s tímto typem krize způsobuje, že spory o půdu, vodní body a zdroje budou i nadále podkopávat budoucnost této provincie (NRC 2024).

2.5.4. Konžská armáda a zahraniční aktéři

Samotná konžská armáda nemůže být z této podkapitoly vyňata. V historii DRK nebylo výjimkou, že v oblastech, kde zrovna nezuřil ozbrojený konflikt, bylo pronásledování ze strany armády a policie velmi rozšířeno. Například za Mobutovy vlády žilo obyvatelstvo v neustálém strachu kvůli vydírání. Hluboká nespokojenost s vládním aparátem se projevila veřejnými popravami příslušníků ozbrojených složek. Poté, co převzal moc Kabila, došlo k ukončení beztrestnosti. Původní myšlenka nastavení nového bezpečnostního aparátu se však po nějaké době opět rozpadla. V důsledku dlouhodobého zneužívání moci ze strany ozbrojených složek klesla jejich relevance v očích civilistů. Armáda DRK nebo její zástupci byly v posledních letech také obviněny z porušování mezinárodních lidských práv nebo humanitárního práva, včetně mimosoudních poprav, zatýkání a zadržování a ničení soukromého majetku (Schlein 2024). Ozbrojené složky jsou tak často mezi civilním obyvatelstvem označovány jako miyibi (v překladu

zloději). Tento negativní obraz bezpečnostního sektoru představuje hrozbu pro budoucí restrukturalizaci armády. Obraz se projevuje nejen strachem, ale i častým verbálním či fyzickým výpadům proti příslušníkům ozbrojeného sektoru (Baaz–Stern 2015: 65). Znepokojivé je to také ve vztahu k ukončení stabilizační mise MONUSCO. Bez rychlého budování národních ozbrojených sil ve východních provinciích by mohly bezpečnostní vakuum zaplnit ozbrojené skupiny, což by mělo pro civilisty devastující důsledky (Schlein 2024).

V regionu se navzdory regionálnímu úsilí o deeskalaci konfliktů objevují znepokojivé známky o opaku. Regionální iniciativy se soustředí převážně na nahrazení stabilizační mise OSN MONUSCO. Zpočátku šlo o výpomoc mise, což dokazuje i to, že v roce 2022 posílily misi i Regionální síly Východoafrického společenství (zkráceně EACRF) složené z několika členských států, jednotky působily především jako blokující síla mezi DRK a M23 v provincii Severního Kivu. Dalšími mezinárodními složkami jsou FADRC a ugandská armáda, které podnikají společné operace proti ozbrojené skupině Allied Democratic Forces (zkráceně ADF) taktéž v provincii Severního Kivu, a to i v oblastech, kde je přítomné MONUSCO (Spound–Jorgensen 2023). Tyto síly se pokoušejí pomalu přebrat nadvládu nad bezpečnostní situací v DRK. Původně byly iniciativy vnímány pozitivně, ale implementace zásady „afrického řešení afrických problémů“ se jeví v praxi jako obtížně vykonatelná. Regionální a mezinárodní zprostředkovatelé po letech systematického selhávání totiž vyčerpali svou důvěryhodnost. V těchto snahách probíhají dva procesy, jeden je pod vedením Keni a druhý pod vedením Angoly. Keňské a burundské jednotky byly rozmístěny v rámci regionálních sil Východoafrického společenství, zatímco Angola poslala pouze své vojenské jednotky (Pinto 2023).

Sousední vlády měly na udržování konfliktů také svůj podíl. V historii hrály Rwanda, Uganda i Burundi roli v ozbrojených konfliktech a současný konflikt není výjimkou. Země braly východní území DRK jako oblast, kde mohly projektovat své vlastní zájmy. Prostřednictvím povstaleckých skupin nebo státem podporované vojenské přítomnosti se tyto země snažily zvýšit svůj regionální vliv a vytěžit z východních provinciích jejich zdrojové bohatství. V současné době se

Uganda a Burundi spíše pokoušejí v oblastech východního DRK konflikt eliminovat, zatímco Rwanda je označovaná za viníka konfliktů (Pinto 2023).

Například v květnu 2021 vyhlásil prezident Tshisekedi ve východních provinciích Ituri a Severním Kivu výjimečný stav s cílem zastavit ozbrojené skupiny a zaručit ochranu civilistů (Schwikowski–Bashi–Loika 2023). Na pomoc zemi ugandská vláda poskytla DRK vojáky a vojenskou techniku ke společné vojenské operaci. Cílem vojenské operace bylo odražení útoků povstalecké skupiny ADF. Hlavním důvodem zapojení Ugandy je příliv konžských uprchlíků, přicházejících z východních provincií. V únoru roku 2024 bylo následkem bojů vysídleno přes 15 000 osob (Schlindwein 2023, Kyeyune 2024). Vzhledem k poničené konžské dopravní infrastruktuře ugandská vojenská pomoc obsahovala i její rekonstrukci, což vláda Konga velmi kvitovala. Vláda Ugandy se domnívala, že nezbytnou součástí vojenské operace je oprava infrastruktury a zničení zátarasů, které napomáhají financovat ozbrojené skupiny (Schlindwein 2023). Burundi operuje v DRK hlavně s bezpečnostními zájmy, jeho jednotky mají za úkol zabezpečit oblasti podél pohraničí, z nichž se stáhla povstalecká skupina M23 (Hajayandi–Wielenga 2023). Nadměrným rozšiřováním vojenské přítomnosti Burundi vznikají bezpečnostní rizika v Jižním Kivu. Burundi se v této provincii pokouší neutralizovat ozbrojené skupiny, jež ohrožují jeho vlastní bezpečnostní a politickou stabilitu. Při burundském předsednictví ve Východoafrickém společenství v roce 2023, prezident Ndayishimiye také naznačil důležitost stabilizace bezpečnostní situace v DRK a řekl, že Burundi může být spolehlivým politickým spojencem DRK (Manzi 2023, Hajayandi–Wielenga 2023). Otázkou je, zda je tato pomoc opravdu založená na dobrých úmyslech, či na výhodách plynoucích z potenciálních obchodních příležitostí (Hajayandi–Wielenga 2023).

Posledním státem, který v tomto konfliktu figuruje je Rwanda. V podkapitole o etnické frakcionaci byla zmíněna migrace obyvatel z Rwandy do DRK během jejich společné historie, i proto dnes Rwanda sdílí stejné etnické složení obyvatelstva jako východní provincie DRK. V jistém smyslu to také vysvětluje i tvrzení současného rwandského režimu, které hovoří o tom, že Severní Kivu je pouze rozšířené území Rwandy (Denisova–Kostelyanest 2023: 39). Přesto

během prvních měsíců prezidentování Tshisekediho armády obou zemí intenzivně spolupracovaly v boji proti FLDR na konžském území. Koncem roku 2021 dokonce vláda DRK doporučila stáhnout obvinění proti velitelům M23. Po třech letech prezident však změnil svůj přístup, rozbil koalici s bývalým prezidentem Kabilou, vyhlásil stav obležení ve východních provinciích a pokusil se nastavit reformy v armádě. V polovině roku 2021 poté navázal vztahy s Ugandou (viz výše), hlavním rivalem Rwandy. Rwanda se cítila izolovaně, podle vyšetřovatelů OSN pravděpodobně v listopadu 2021 znovu obrátila pozornost na podporu M23. Od té doby se regionální linie posouvají. Rwanda napravila své napjaté vztahy s Ugandou a intervenční síly EAC, nasazené v roce 2022, byly vyzvány opustit konžské území. Tshisekedi zahnaný do kouta obrátil svou pozornost na jih. Koncem roku 2023 začaly na východě země operovat jednotky Jihoafrického rozvojového společenství (zkráceně SADC), aby spojily své síly s konžskou a burundskou armádou k boji proti M23. Existují věrohodné důkazy, že DRK také uzavřelo spojenectví s již zmíněnými FLDR. Což znovu oživilo nenávist ze strany Rwandy. Zároveň Rwanda obviňuje konžskou vládu z podpory masivních bojových operací zaměřených na vyhnání etnické skupiny Tutsi. DRK zase naopak obviňuje rwandskou vládu z finanční podpory ozbrojené skupiny M23. Toto téma se také stalo ústředním bodem kampaně prezidenta Tsisekediho, který usiloval o znovuzvolení. Proti Rwandě nestojí pouze DRK samotné, ale i Burundi. Burundský prezident Ndayishimiye v lednu roku 2024 uzavřel hranice se Rwandou a obvinil zemi z podpory rebelů proti jeho vládě (Stearns–Walker 2024).

2.5.5. Shrnutí neúspěchu boje s ozbrojenými skupinami

Různé ozbrojené skupiny využívaly slabosti státní autority ve východních provinciích DRK. Nekontrolovatelná beztrestnost a soutěž o zdrojové bohatství umožňují plošné šíření a narůstající počet militantních skupin. Navíc etnicky motivované útoky skupin proti vysídleným obyvatelům DRK vedly k vlnám sekundárního vysídlení (GC2P 2024). Nejdůležitějším faktorem neúspěšného boje s ozbrojenými skupinami je fakt, že národní armáda DRK je extrémně nefunkční, zkorumpovaná, špatně vybavená a oproti ozbrojeným skupinám postrádá morálku. Kvůli korupci často končí platy vojáků v rukou generálů. V několika případech

skončily vojáci i bez logistické podpory několik dní, jelikož se jejich nadřízení raději zabývali hromaděním zdrojů (Ntanyoma 2022). Uprostřed rozsáhlého násilí a absence státního aparátu vyvolalo obavy i plánované stažení mise MONUSCO, ve které mírové jednotky pravidelně hlídají nad tímto regionem. Stažení mise může zhoršit bezpečnostní situaci a vystavit civilisty většímu riziku (GC2P 2024). Dalším faktorem neúspěchu je DDR bojovníků, hlavně díky nedostatečné angažovanosti konžských úřadů a jejich neschopnosti vyřešit problémy, které stojí za násilím. Úřady do těchto programů neinvestují, nebo naopak ozbrojené skupiny podporují. Mimo to se úřady nikdy nezabývaly základními příčinami násilí a nesnažily se proti nim bojovat. Posledním faktorem jsou mírová jednání se samotnými milicemi, které by měly být prvním krokem. Vzhledem k tomu, že se vláda s většinou ozbrojených skupin odmítá bavit, není možné zahájit dialog, který by zahrnoval všechny komunity a pokusil by se reagovat na jejich požadavky (International Crisis Group 2020).

Bezpečnostní hrozba vypuknutí regionální války, plynoucí ze všeho zmíněného, by se měla dostat do popředí zájmu mezinárodního společenství. Existují obavy, že by se DRK mohla obrátit v budoucnu na Rusko, aby ji pomohlo dosáhnout vítězství proti ozbrojeným skupinám. V současné době dosud žádné spojení mezi Ruskem a DRK není, to se ale může postupem času změnit. Nejúčinnějšími zbraněmi jsou čínské útočné drony, které DRK získala v rámci obchodního partnerství. Mise MONUSCO se postupně stahuje a jiný externí hráč, mimo ty regionální v konfliktu již nefiguruje (Nachtrleb 2024).

Jak je z této podkapitoly patrné, ozbrojené skupiny, operující ve východním DRK, odpovídají veškerým definicím zmíněným v modelu C-H. Financování skupin probíhá převážně od zainteresovaných stran, tedy sousedních států, kteří jim poskytují i zbraně a výcvik. Díky ozbrojeným skupinám se násilí prohlubuje a trvá dál. Ve chvíli, kdy je poražena jedna ozbrojená skupina, zrodí se další. Mimo ekonomické faktory, má na nábor do ozbrojených skupin negativní efekt i středoškolské vzdělání. Vlny bojů v mnoha částech země způsobily v DRK náročnou humanitární krizi. V rámci země je vnitřně vysídleno více než 5 milionů konžského obyvatelstva, což z ní dělá 3. největší vysídlenou populaci na světě

(Gates 2021). Vzhledem k tomu, že většina z konžských mladistvých na východě DRK stěží v této bezpečnostní situaci vychodí základní školu, tento faktor nejde ani brát v potaz. Kvůli konfliktům bylo ve východním DRK uzavřeno více než 2100 škol. Bez přístupu ke vzdělání nemají možnost mladé generace Konžanů rozvíjet dovednosti potřebné k úniku z chudoby (Katany 2023). Proto je pro ně povětšinou jedinou možností výdělků přidat se na stranu ozbrojených skupin. Tomuto faktoru tedy dávám také číslo 1.

Závěr

Jako cíl mé diplomové práce jsem si stanovila prozkoumat, proč ve východních provinciích DRK stále pokračuje násilí. V úvodu jsem nastínila, že jedním z možných vysvětlení je prokletí zdrojů, tedy, že země disponující velkým množstvím zdrojů selhávají ve využití výnosů z komodit k trvalému růstu. Navíc kontrola obchodu s těmito komoditami často slouží jako záminka pro vypuknutí konfliktů. Jako teoretický rámec jsem využila model Colliera a Hoefflerové zkoumající riziko vypuknutí občanské války. C-H model nebyl původně autory vytvořen pro výzkum jednotlivých oblastí, ale pro celé státy. V případě mé diplomové práce mi model adekvátně posloužil pro vysvětlení cyklického násilí na východě DRK. I přesto, že je země unitární, vláda DRK není schopna udržet stabilní bezpečnostní situaci po celé zemi, jelikož jsou provincie ovládány desítkami ozbrojených skupin a zahraničními vojsky. Některé identifikované faktory se vztahovaly na celou zem, například ty ekonomické, ale souvisely hlavně se situací panující ve východních oblastech.

K dosažení cíle jsem si nadefinovala jednu výzkumnou otázku: *Vysvětluje C-H model, proč je oblast východního Konga nejvíce náchylná ke konfliktům?* K vyřešení této otázky jsem na základě teoretické části identifikovala několik faktorů, které se nabalují k hlavní tezi modelu a zvyšují tak riziko vypuknutí konfliktu. V průběhu aplikace jsem sepisovala krátká shrnutí, na základě, kterých jsem jednotlivým faktorům přidávala body, 1 pokud faktor odpovídá násilí ve východních provinciích a 0, pokud ne. K jednoduššímu náhledu jsem vytvořila tabulku, aby byly patrné přidělené body jednotlivým faktorům.

Tabulka 2: Výsledek posouzení explanačních kapacit modelu Colliera a Hoefflerové v případě východokonžských provincií

Identifikovaný faktor	Odpovídá faktor?
Historické příčiny	ANO
Ekonomické příčiny	ANO
Etnická frakcionace	ANO
Náboženská frakcionace	NE

Ozbrojení aktéři	ANO

Nejprve jsem se věnovala historii. Současné, ale i minulé konflikty mají neodmyslitelnou vazbu na koloniální historii. Jak jsem v podkapitole naznačila, koloniální vláda Belgie a následná špatná politická správa ze strany vůdců vedla ke konstantnímu vykořisťování konžského obyvatelstva. Ve spojení se soutěží o rentu ze zdrojů se mnoho z konžských představitelů uchýlovalo k použití násilí a agresí. V minulosti také Belgie několikrát participovala v konfliktech na nepřátelské straně, a proto mi nezbylo nic jiného než tomuto faktoru přidělit číslo 1.

Ekonomickým faktorům jsem také dala číslo 1. Více než polovina obyvatelstva země, i přes zdrojové bohatství země, trpí chudobou. Mohou za to ekonomické nerovnosti, které jsou způsobené korupcí, vysokou inflací a nedostatečnou infrastrukturou. Nedostatečná infrastruktura také ztěžuje vojenské zásahy a obchodní příležitosti menších obchodníků. Výrazným problémem jsou také mzdy, pracovníci v dolech si mnohdy vydělají jen o málo více, než je stanovené životní minimum na den. I to může být důvod, proč se mnoho mladých mužů nechá mobilizovat do ozbrojených skupin. Skupiny často dokážou bojovníkům zajistit lepší životní podmínky než samotná konžská vláda. Situaci zhoršuje i v zemi rozšířené genderově podmíněné násilí, které má za následek vysokou úmrtnost žen. Problémem je i nedostatečná diverzifikace hospodářství. Do budoucna by měla DRK diverzifikovat své hospodářské aktivity a nesoustředit je pouze na jeden sektor. Hlavním bodem podkapitoly je část o komoditní závislosti. DRK byla v průběhu své existence závislá na ceně vytěžených komodit. V případě, že celosvětově cena komodity klesla, pro DRK to mělo obrovský dopad. V historii také zdrojového bohatství využívali samotní představitelé země, v několika případech byly zdroje znárodněny a vůdci si za ně kupovali přízeň svých podporovatelů. V současné době je téměř veškerá těžba v rukou zahraničních aktérů, a to konkrétně Číny, což konžské ekonomice také nepomáhá. Ve chvíli, kdy se ocitne čínská ekonomika v krizi, pocítí to i ekonomika DRK. Zdroje z východních provincií se také často stávají součástí nelegálního obchodu.

Z některých studií vyplývá, že zlato prodané ve Rwandě, Ugandě a Burundi pochází právě z východních provincií. Nekompromisní soutěž o zdrojové bohatství během celé existence DRK je jasným důkazem, proč ve východních provinciích konflikt neustále trvá.

V dalších podkapitolách jsem se věnovala frakcionaci. Nejdříve jsem mapovala etnickou v nejvíce konfliktních provinciích, a to v Jižním a Severním Kivu a Ituri. V provinciích Kivu je nejvýraznější boj mezi etnickými skupinami Tutsi a Hutu. Ustavičné vykořisťování skupiny Tutsi označované jako Banyamulenge, vedlo k migrační krizi napříč celou subsaharskou Afrikou. V Ituri je nejhorší situace v oblasti Djungu, kde je zase násilí vystavena etnická skupina Hema. Výrazným problémem spojeným s frakcionací je rozdělování obyvatel na občany první a druhé kategorie, kořeny toho lze hledat již v kolonialismu. Proto jsem se v následném shrnutí věnovala historickým vazbám mezi současnou situací a dobou v průběhu kolonialismu. Většina z těchto sporů má za následek elitní soutěž o upevnění moci na místních úrovních. Díky etnické frakcionaci také vzniklo mnoho ozbrojených skupin, které jsou vedle soutěže o zdroje výrazným spouštěčem nekončícího násilí. I proto jsem tomuto faktoru také přiřetla číslo 1. Následovala frakcionace náboženská, vzhledem k tomu, že je DRK nábožensky téměř homogenní a v dostupné literatuře jsem nenalezla žádné náznaky nábožensky zaměřených střetů, dostal tento faktor 0.

Jako poslední jsem se věnovala ozbrojeným aktérům. V podkapitole jsem rozebrala ozbrojené skupiny dle východních provincií, financování ozbrojených skupin a také samotné konžské bezpečnostní složky a zahraniční aktéry. I přesto, že se C-H model se věnuje pouze ozbrojeným skupinám a jejich financování, já jsem však do podkapitoly zahrnula i bezpečnostní složky DRK a zahraniční aktéry, kteří v průběhu celého konfliktu také výrazně figurují. Vyšší přítomnost ozbrojených skupin začala v DRK působit po konžských válkách. Většina ze skupin vznikla buď za cílem získat podíl z nerostného bohatství nebo z etnických důvodů. Dle C-H modelu jsou skupiny financovány třemi typy, a to primárními komoditami, diasporami nebo zainteresovanými stranami. V DRK se objevují všechny tyto typy financování. Z mého pohledu neobvyklým zdrojem financování

je, ve spojení s primárními komoditami, stavění zátarasů, které napomáhají skupinám získávat příjmy výběrem “daní” během převozu nerostných surovin. V regionu Kivu je nejvýraznější skupinou M23, tato skupina byla v průběhu let několikrát zlikvidována, avšak ani to ji nezabránilo objevit se znovu. V průběhu své existence skupina také ovládala značnou část provincie Severního Kivu. V současné době je skupina považována za největší hrozbu ze všech ozbrojených skupin, hlavně z důvodu své dobré organizace a také kvůli modernímu vybavení. V Ituri je nejvýraznější skupinou ozbrojená skupina CODECO z etnické skupiny Lendu. Skupina se při páchání zvěrstev odvolává na socioekonomické nerovnosti a mezietnické napětí mezi Hema a Lendu. Problémem, kterému Ituri čelí je nedostatek mezinárodní pozornosti. Konkrétně v okrese Djungu jsou jedny z nejsilnějších masakrů v celém DRK. Zahraniční aktéři v průběhu let přizívovali boje na východě DRK. V současné době se většina okolních států semkla a pokouší se situaci na východě uklidnit, problémem je však Rwanda. Ta ustavičně popírá svou participaci na podpoře ozbrojené skupiny M23. Nevraživost mezi politickými vůdci Rwandy a DRK může vyústit v něco většího, než je vnitrostátní konflikt. Na hrozící regionální konflikt by měla být upřena i mezinárodní pozornost, jelikož může způsobit nedozírné následky, například masivní migrační krizi, která by mohla ohrozit i Evropu. Mezi migranty se mohou totiž jednoduše objevit i současní pachatelé násilí. Bezpečnostní složky DRK by tak měly projít velkou restrukturalizací a političtí vůdci by měli svolit k mírovým rozhovorům, jelikož absence mírového úsilí a nedávná radikalizace konfliktu poškozují sociální struktury na východě země.

Na závěr je nutné spočítat získané body. Dle zvolených faktorů mohly dostat východní provincie DRK 0–5 bodů. Mimo náboženskou frakcionaci mi dle dostupných zdrojů všechny ze zmíněných faktorů přesně souhlasí. C-H model téměř přesně vystihuje situaci, se kterou se východní DRK potýká, i proto se v minulosti DRK stala nejednou cílem jejich výzkumu. Vzhledem k tomu, že jsem použila starší teorii, bylo by vhodné přijít s podobným ekonometrickým modelem, který navazuje na jejich práci. V průběhu psaní práce jsem spíše narážela na

kritické teorie jejich modelu. Výsledky nového modelu by mohly napomoci v pochopení dynamiky nově vzniklých konfliktů a také v boji proti nim.

Zdroje

AFRICA CENTER FOR STRATEGIC STUDIES (2018). Ituri Becomes Congo's Latest Flashpoint. 14. 8. 2018 (<https://africacenter.org/spotlight/ituri-becomes-congos-latest-flashpoint/>, 6. 4. 2024).

ACCORD (2022). The Colonial Legacy and Transitional Justice in the Democratic Republic of the Congo. 12. 12. 2022 (<https://www.accord.org.za/ajcr-issues/the-colonial-legacy-and-transitional-justice-in-the-democratic-republic-of-the-congo/>, 21. 4. 2024).

AGARWAL, P. (2022). Democratic Republic of Congo (DRC): macroeconomic and trade profile. *ODI–GIZ AfCFTA policy paper series*.

BAAZ, M. E. – STERN, M. (2015). Making sense of violence: voices of soldiers in the Congo (DRC). *The Journal of Modern African Studies*, vol. 46 (1).

BETTER WORLD CAMPAIGN (nedatováno). Democratic Republic of Congo| MONUSCO. (<https://betterworldcampaign.org/mission/democratic-republic-of-congo-monusco>, 18. 10. 2023).

BOU-HABIB – KEBEDE, E. (2016). Democratic Republic of Congo Product and Market Concentration and the Vulnerability to Exogenous Shocks. *Policy Research Working Paper*, vol. 7700.

BTI (2024). Kongo, DR Country Report 2024. 2024 (<https://bti-project.org/en/reports/country-report/COD>, 7. 4. 2024).

BURNLEY, C. (2012). Natural Resources Conflict in the Democratic Republic of the Congo: A Question of Governance?. *Sustainable Development Law&Policy*. Vol. 12 (1).

CENTER FOR PREVENT ACTION (2024). Conflict in the Democratic Republic of Congo. 21. 2. 2024 (<https://www.cfr.org/global-conflict-tracker/conflict/violence-democratic-republic-congo>, 15. 3. 2024).

- CLOETE, J. (2022). How conflicts intertwined over time and destabilised the DRC – and the region. *The Conversation*. 27. 7. 2022 (<https://theconversation.com/how-conflicts-intertwined-over-time-and-destabilised-the-drc-and-the-region-185432>, 12. 3. 2024).
- COLLIER, H. – HOEFFLER, A. (1999). Justice-Seeking and Loot-Seeking in Civil War. (WB, Washington).
- COLLIER, P. - ET. AL. (2003). *Breaking the Conflict Trap*. (WB, Washington).
- COLLIER, P. – HOEFFLER, A. – ROHNER, D. (2009). Beyond greed and grievance: feasibility and civil war. *On economic causes of civil war*, vol. 61 (1).
- COLLIER, P. – HOEFFLER, A. – SAMBANIS, N. (2005). *The Collier-Hoeffler Model of Civil War Onset and the Case Study Project Research Design*. (WB, Washington).
- COLLIER, P. – HOEFFLER, A. (1998). On economic causes of civil war. *Oxford economic papers*, vol. 50 (4).
- COLLIER, P. – HOEFFLER, A. (2002). On the Incidence of Civil War in Africa. *Journal of Conflict Resolution*, vol. 46 (1).
- COLLIER, P. – HOEFFLER, A. (2004). Greed and grievance in civil war. *Oxford economic papers*, vol. 56 (4).
- COLLIER, P. – HOEFFLER, A. (2009). Testing the neocon agenda: Democracy in resource-rich societies. *European Economic Review*, vol. 52.
- COLLIER, P. (2002). *Primary Commodity Dependence and Africa's Future*. (WB, Washington).
- CONCERN (2021). The DRC crisis, explained. 14. 12. 2021 (<https://www.concern.net/news/drc-crisis-explained>, 12, 3. 2024).

CONGO RESEARCH GROUP (2018). What's happening in Ituri? *Reliefweb*. 5. 3. 2018 (<https://reliefweb.int/report/democratic-republic-congo/what-s-happening-ituri>, 3. 4. 2024).

CORRELATES OF WAR (nedatováno). About the Correlates of War Project. (<https://correlatesofwar.org/>, 13. 3. 2024).

VANČATOVÁ, M. (2009). Coltan - nová hrozba pro gorily. *Český rozhlas*. 18. 6. 2009 (<https://temata.rozhlas.cz/coltan-nova-hrozba-pro-gorily-8072037>, 20. 4. 2024).

DE BRIER, G. (2021). Madini – Conflict analysis and stakeholder mapping in the mining regions of South Kivu and Ituri. *IPIS*. 20. 8. 2021 (<https://ipisresearch.be/publication/madini-conflict-analysis-and-stakeholder-mapping-in-the-mining-regions-of-south-kivu-and-ituri/>, 15. 10. 2023).

DE KONING, R. (2011). Conflict minerals in the Democratic republic of the Congo. *SIPRI Policy Paper*, vol. 27.

DELANGHE, A. – MATTHYSEN, K. (2024). Mining and conflict in the eastern DRC: An interactive story map. *IPIS*. 15. 2. 2024 (https://www.ipisresearch.be/mapping/webmapping/drcongo/v6/?story=mining_and_conflict_2024, 19. 3. 2024).

DELVE (nedatováno). Democratic Republic of Congo. (<https://www.delvedatabase.org/data/countries/democratic-republic-of-congo>, 7. 4 2024).

DENISOVA, T. S. – KOSTELYANETS, S. V. (2023). The Democratic Republic of the Congo: Political Instability and the Rwandan Factor. Institute for African Studies. (HSE University, Moskva).

EPON (2019). Assessing the Effectiveness of the United Nations Mission in the DRC/MONUC – MONUSCO. *Norwegian Institute of International Affairs*.

FAHEY, D. (2013). *Ituri: Gold, land, and ethnicity in north-eastern Congo*. (Rift Valley Institute, London).

FINDLAY, J. (2018). Religious Beliefs In The Democratic Republic Of The Congo (Congo-Kinshasa). *WorldAtlas*. 27. 7. 2018 (<https://www.worldatlas.com/articles/religious-beliefs-in-the-democratic-republic-of-the-congo-congo-kinshasa.html>, 18. 3. 2024).

FRENCH, H. W. (2022). Confronting Belgium's Colonial Legacy. *Foreign Policy*. 6. 6. 202 (<https://foreignpolicy.com/2022/06/06/belgium-congo-colonialism-leopold-ii-commodities/>, 8. 3. 2024).

GAO (2022). *Conflict Minerals: Overall Peace and Security in Eastern Democratic Republic of the Congo Has Not Improved since 2014*. (GAO, Washington DC).

GCR2P (2024). Democratic Republic of the Congo. 29. 2. 2024 (<https://www.globalr2p.org/countries/democratic-republic-of-the-congo/>, 18. 10. 2023).

GSP hub (nedatováno). Democratic Republic of Congo. (<https://gsphub.eu/country-info/Democratic%20Republic%20of%20Congo>, 8. 2. 2024).

HAJAYANDI, P. – WIELENGA, C. (2023). East Africa's peace mission in the DRC: why it's in Burundi's interest to help. *The Conversation*. 17. 4. 2023 (<https://theconversation.com/east-africas-peace-mission-in-the-drc-why-its-in-burundis-interest-to-help-203486>, 6. 4. 2024).

HANAI, K. (2023). Conflict minerals regulation and mechanism changes in DR Congo. *Resources Policy*, vol. 74.

HIGHER GROUNDS (2020). Examining Instability and Inequality in The Democratic Republic of Congo 29. 9. 2020

(<https://www.highergroundstrading.com/blogs/news/examining-instability-and-inequality-in-the-democratic-republic-of-congo>, 7. 4. 2024).

HOEFFLER, A. (2012). *On the Causes of Civil War in Oxford Handbook of the Economics of Peace and Conflict*. (Oxford University Press, Oxford).

HOLLAND, H. (2021). Who are Islamic State's affiliates in Central Africa?. *Reuters*. 30. 11. 2021 (<https://www.reuters.com/world/africa/who-are-islamic-states-affiliates-central-africa-2021-11-30/>, 17. 3. 2024).

HUGGINS, CH. (2023). Is collaboration possible between the small-scale and large-scale mining sectors? Evidence from 'Conflict-Free Mining' in the Democratic Republic of the Congo (DRC). *The Extractive Industries and Society*, vol. 13.

HUMAN RIGHTS WATCH (2003). *Democratic republic of Congo*. (Human Rights Watch, New York), vol. 15 (1).

CHENE, M. (2016). *Linkages between corruption and commodity trading*. Anti-Corruption Resource Centre. (CMI, Bergen).

IBALE, D. A. – DOCQUIER, F. – IFTIKHAR, Z. (2024). Spatial Inequality, Poverty and Informality in the Democratic Republic of the Congo. *World Development*, vol. 173.

ILUNGA, Y. Y. (2015). Why dependence on natural resources is bad for the DRC. *The Conversation*. 9. 11. 2015 (<https://theconversation.com/why-dependence-on-natural-resources-is-bad-for-the-drc-48788>, 16. 3. 2024).

INTERNATIONAL CRISIS GROUP (2020). DR Congo: Ending the Cycle of Violence in Ituri. 15. 7. 2020 (<https://www.crisisgroup.org/africa/central-africa/democratic-republic-congo/292-republique-democratique-du-congo-en-finir-avec-la-violence-cyclique-en-ituri>, 19. 3. 2024).

INTERNATIONAL TRADE ADMINISTRATION (2024). Congo, the Democratic Republic of the – Country Commercial Guide. 14. 3. 2024 (<https://www.trade.gov/country-commercial-guides/democratic-republic-congo-market-overview>, 16. 3. 2024).

ISS (2024). DR Congo. 20. 3. 2024 (<https://futures.issafrica.org/geographic/countries/dr-congo/>, 21. 3. 2024).

JICA (nedatováno). Democratic Republic of Congo. (<https://www.jica.go.jp/english/overseas/drc/index.html>, 15. 9. 2023).

JORDAN, B. (nedatováno). Democratic Republic of Congo. *Weebly*. (<https://brandonjordandemocraticrepublicofcongo.weebly.com/>, 21. 3. 2024).

JOSEPH, A. M. (2023). The massive displacement in Congo | Explained. *The Hindu*. 7. 11. 2023 (<https://www.thehindu.com/news/international/the-massive-displacement-in-congo-explained/article67510117.ece>, 18. 3. 2024).

KASONGO, A. A. – ROLLEY, S. (2023). Cash-strapped Congolese eye deep inequalities ahead of vote. *Reuters*. 19. 12. 2023 (<https://www.reuters.com/world/africa/cash-strapped-congolese-eye-deep-inequalities-ahead-vote-2023-12-18/>, 7. 4. 2024).

KATANY, D. A. (2023). Conflict in eastern Congo forces thousands of schools to close. *Reuters*. 12. 4. 2023 (<https://www.reuters.com/world/africa/conflict-eastern-congo-forces-thousands-schools-close-2023-04-12/>, 14. 3. 2024).

KING, J. (2024). What is the conflict between Rwanda and Congo?. *The Standart*. 26. 4. 2024 (<https://www.standard.co.uk/news/world/rwanda-congo-chris-philp-bbc-question-time-africa-rwanda-scheme-migrants-refugees-b1153991.html>, 27. 4. 2024).

KOETTL, CH. (2018). How We Identified Burned Villages in the Democratic Republic of Congo. *NY Times*. 8. 3. 2018

(<https://www.nytimes.com/2018/03/08/insider/burned-villages-democratic-republic-congo.html>, 8. 2. 2024).

KYHEYUNE, H. (2024). Fresh fighting in DR Congo pushes thousands of displaced people into Uganda. *AA*. 28. 2. 2024 (<https://www.aa.com.tr/en/africa/fresh-fighting-in-dr-congo-pushes-thousands-of-displaced-people-into-uganda/3150408>, 6. 4. 2024).

LOWES, S. – MONTERO, E. (2021). Lasting effects of colonial-era resource exploitation in Congo: Concession, violence, and indirect rule. *VoxDev*. 11. 1. 2021 (<https://voxdev.org/topic/institutions-political-economy/lasting-effects-colonial-era-resource-exploitation-congo>, 25. 4. 2024).

MANZI, L. (2023). Burundi can still make the right choice in the DRC. *The Pan African Review*. 9. 11. 2023 (<https://panafricanreview.com/burundi-can-still-make-the-right-choice-in-the-drc/>, 6. 4. 2024).

MATTHEWS, L. (2023). Belgian Colonialism of the Congo: Facts and Fiction. *Mises Wire*. 15. 7. 2023 (<https://mises.org/mises-wire/belgian-colonialism-congo-facts-and-fiction>, 12. 3. 2024).

MATTHYSEN, K. – GOBBERS, E. (2022). *Armed conflict, insecurity, and mining in eastern DRC: Reflections on the nexus between natural resources and armed conflict*. (IPIS, Antwerp).

MENDES, B. (2023). In eastern DRC, women and girls pay a high price in ongoing conflict. *WFP*. 28. 11. 2023 (<https://www.wfp.org/stories/eastern-drc-women-and-girls-pay-high-price-ongoing-conflict>, 7. 4. 2024).

MORTENSEN, M. (2013). The Breakdown of Societal Order in the Democratic Republic of Congo. *E-International Relations*. 8. 12. 2013 (<https://www.e-ir.info/2013/12/08/the-breakdown-of-societal-order-in-the-democratic-republic-of-congo/>, 21. 3. 2024).

MUNDA, G. – ATYAM, A. (nedatováno). „Like a drinking glass of water“: The republic of the Congo, long term conflict, and the exploitation of children associated with armed conflict (child soldiers). U.S. Departments of State Trafficking in Persons Report. (<http://www.tipheroes.org/blog/a-brief-history-of-the-democratic-republic-of-the-congo-the-conflict-that-has-resulted-in-the-exploitation-of-children-and-one-man-gilbert-munda-who-is-doing-something-about-it/>, 25. 4. 2024).

MURSHED, S. M. – TADJJOEDDIN, M. Z. (2009). Revisiting the greed and grievance explanations for violent international conflict. (PRIO, Oslo).

NACHTRLEB, E. W. (2024). America Must Act to Prevent a Rwanda-Congo War. *FP*. 1. 4. 2024 (<https://foreignpolicy.com/2024/04/01/rwanda-congo-war-biden-tshisekedi-kagame/>, 16. 4. 2024).

NDAHIDA, F. M. – MUGABE, A. S. (2022). Streaming Hate: Exploring the Harm of AntiBanyamulenge and Anti-Tutsi Hate Speech on Congolese Social Media. *Journal of Genocide Research*.

NDIKUMANA, L. – EMIZET, K. (2003). The Economics of Civil War: The Case of the Democratic Republic of Congo. Political Economy Research Institute.

NDIKUMANA, L. (2015). Conflicts in the Democratic Republic of Congo: Causes, impact and implications for the Great Lakes region. (UN, Addis Ababa).

NAGEL, R. U. – FIN, K. – MAENZA, J. (2021). United Nations Organization Stabilization Mission in the Democratic Republic of the Congo (MONUSCO). *GIWPS*.

NRC (2024). DR Congo: Deepening humanitarian catastrophe in Ituri completely forgotten. 28. 3. 2024 (<https://www.nrc.no/news/2024/march/dr-congo-ituri-deepening-humanitarian-catastrophe/>, 3. 4. 2024).

NTANYOMA, D. R. (2022). M23: Four things you should know about the rebel group's campaign in Rwanda-DRC conflict. *The Conversation*. 23. 11. 2022 (<https://theconversation.com/m23-four-things-you-should-know-about-the-rebel-groups-campaign-in-rwanda-drc-conflict-195020>, 15. 3. 2024).

OAKES, S. (2011). The Congo Wars: geography NOT in the news. Royal Geographical Society with IBG. 2011 (<https://www.rgs.org/schools/resources-for-schools/the-congo-wars-geography-not-in-the-news>, 18. 3. 2024).

OSN (2023). MONUSCO. (<https://monusco.unmissions.org/en/background>, 30. 10. 2023).

OSN (2024). The World Bank in DRC. WB. 8. 4. 2024 (<https://www.worldbank.org/en/country/drc/overview>, 23. 4. 2024).

OSN (nedatováno). Environmental factors are rarely, if ever, the sole cause of violent conflict. However, it is clear that the exploitation of natural resources and related environmental stresses can become significant drivers of violence. (<https://peacekeeping.un.org/en/conflict-and-natural-resources>, 5. 1. 2024).

PARENS, R. (2022). Conflict in Eastern Congo: A Spark Away from a Regional Conflagration. *FPRI*. 8. 9. 2022 (<https://www.fpri.org/article/2022/09/conflict-in-eastern-congo-a-spark-away-from-a-regional-conflagration/>, 14. 3. 2024).

PIERRET, C. (2023). In the Congo's Ituri region, two villages tell the story of two communities at war. *Le Monde*. 24. 5. 2023 (https://www.lemonde.fr/en/international/article/2023/05/24/in-the-congo-s-ituri-region-two-villages-tell-the-story-of-two-communities-at-war_6027875_4.html, 19. 3. 2024).

PINTO, T. N. (2023). Is the Third Congo War approaching?. *GIS*. 12. 4. 2023 (<https://www.gisreportsonline.com/r/drc-war/>, 15. 4. 2024).

REUTERS (2022). Congo to reassess U.N. withdrawal plan after deadly protests. 2. 8. 2022 (<https://www.reuters.com/world/africa/congo-reassess-un-withdrawal-plan-after-deadly-protests-2022-08-02/>, 12. 4. 2023).

ROLLEY, S. (2023). Explainer: What is driving the violence in eastern Congo?. *Reuters*. 1. 2. 2023 (<https://www.reuters.com/world/africa/what-is-driving-violence-eastern-congo-2023-01-31/>, 14. 3. 2024).

SABBE, B. (2023). Why M23 is not your average rebel group. *IPIS*. 6. 2. 2023 (<https://ipisresearch.be/weekly-briefing/why-m23-is-not-your-average-rebel-group/>, 15. 3. 2024).

SAWE, B. E. (2019). Ethnic Groups In The Democratic Republic Of The Congo (Congo-Kinshasa). *WorldAtlas*. 18. 7. 2019 (<https://www.worldatlas.com/articles/ethnic-groups-in-the-democratic-republic-of-the-congo-congo-kinshasa.html>, 17. 3. 2024).

SEBUDUBUDU, D. (2011). Wealth Sharing for Conflict Prevention and Economic Growth: Botswana Case Study of Natural Resource Utilization For Peace and Developmen.

SCHLEIN, L. (2023). Congo Trapped in Cycles of Brutality and Misery. *VOA News*. 31. 3. 2023 (<https://www.voanews.com/a/dr-congo-trapped-in-cycles-of-brutality-and-m>

SCHLEIN, L. (2024). UN experts warn violence in eastern DRC getting worse, threatens to spill throughout region. *VOA*. 3. 4. 2024 (<https://www.voanews.com/a/un-experts-warn-violence-in-eastern-drc-getting-worse-threatens-to-spill-throughout-region/7555189.html>, 18. 4. 2024). <https://www.voanews.com/a/un-experts-warn-violence-in-eastern-drc-getting-worse-threatens-to-spill-throughout-region/7030636.html>, 28. 1. 2024).

SCHWIKOWSKI, M. - BASHI, W. - LOIKA, M. (2023). What one more massacre in DR Congo says about MONUSCO. *DW*. 15. 6. 2023

(<https://www.dw.com/en/what-one-more-massacre-in-dr-congo-says-about-monusco/a-65919529>, 3. 4. 2023).

SCHWIKOWSKI, M. (2020). DR Congo: King Leopold's legacy. *DW*. 29. 6. 2020 (<https://www.dw.com/en/king-leopolds-legacy-the-lingering-chaos-in-dr-congo/a-53982357>, 11. 3. 2024).

SPOUND, D. L. – JORGENSEN, J. (2023). MONUSCO's 2022 Mandate: Streamlined, But Missing Key Protection Language. *Center For Civilians In Conflict*. 27. 1. 2023 (<https://civiliansinconflict.org/blog/monuscos-2022-mandate-streamlined-but-missing-key-protection-language/>, 15. 4. 2024).

STEARNS, J. – WALKER, J. Z. (2024). DRC-Rwanda crisis: what's needed to prevent a regional war. *The Conversation*. 29. 2. 2024 (<https://theconversation.com/drc-rwanda-crisis-whats-needed-to-prevent-a-regional-war-224345>, 6. 4. 2024).

TAKEMBOU, M. M. (2023). Congo: Graduates grapple with jobless crisis. *DW*. 11. 6. 2023 (<https://www.dw.com/en/dr-congo-graduates-grapple-with-unemployment-crisis/a-67260538>, 21. 3. 2024).

THE GEORGE WASHINGTON UNIVERSITY (nedatováno). Greed and Grievance. (<https://blogs.gwu.edu/ccas-panamericanos/peace-studies-wiki/peace-studies-wiki/drivers-of-conflict/greed-and-grievance/>, 23. 2. 2023).

TRADE ECONOMICS (nedatováno). Congo Corruption Index. (<https://tradingeconomics.com/congo/corruption-index>, 7. 4. 2024). . ODI Policy Brief.

U.S. DEPARTMENT OF STATE (2022). 2022 Report on International Religious Freedom: Republic of the Congo. (Federal government of the United States, Washington).

UNEP (2022). Can the Democratic Republic of the Congo's mineral resources provide a pathway to peace?. 20. 9. 2022 (<https://www.unep.org/news-and>

stories/story/can-democratic-republic-congos-mineral-resources-provide-pathway-peace, 10. 2. 2023).

USANOV, A. (2013). The Democratic Republic of Congo in Coltan, Congo & Conflict. Hague Centre for Strategic Studies.

VENUGOPALAN, H. (2016). Understanding the Conflict in Congo. Orf Issue Brief vol. 139.

VLASSENROOT, K. – ROMKEMA, H. (2002). The emergence of a new order? Resources and war in Eastern Congo. RW. 28. 10. 2002 (<https://reliefweb.int/report/burundi/emergence-new-order-resources-and-war-eastern-congo>, 15. 3. 2024).

VLASSENROOT, K. (2008). Armed Groups and Militias in Eastern DR Congo. (The Nordic Africa Institute, Uppsala).

VLASSENROOT, K. (2013). South Kivu: identity, territory, and power in the eastern Congo. Usalama Project. (Rift Valley Institute, London).

VOGEL, CH. (2024). Intractable Crisis. SideCar. 14. 3. 2024 (<https://newleftreview.org/sidecar/posts/intractable-crisis>, 11. 4. 2024).

WB (2023). The World Bank in DRC. 23. 3. 2023 (<https://www.worldbank.org/en/country/drc/overview>, 18. 9. 2023).

WILSON CENTER (2006). Minerals, Forests, and Conflict in the Democratic Republic of the Congo. 4. 10. 2006 (<https://www.wilsoncenter.org/event/minerals-forests-and-conflict-the-democratic-republic-the-congo>, 19. 3. 2024)

WORLD WITHOUT GENOCIDE (nedatováno). Democratic republic of the Congo. (<https://worldwithoutgenocide.org/genocides-and-conflicts/congo>, 5. 2. 2024).

Zdroje příloh

Obrázek 1: KYBA CH. C. M. – GIULIANI, G. A kol. (2019). Artisanal and Small-Scale Mining Sites in the Democratic Republic of the Congo Are Not Associated with Nighttime Light Emissions, *J-Multidisciplinary Scientific Journal*, vol. 2 (2).

Obrázek 2: STATISTA (2023). Democratic Republic of the Congo: Gross domestic product (GDP) in current prices from 1987 to 2028. (<https://www.statista.com/statistics/1041548/gross-domestic-product-gdp-in-the-democratic-republic-of-the-congo/>, 5. 4. 2024).

Obrázek 3: GAO (2022). Conflict Minerals: Overall Peace and Security in Eastern Democratic Republic of the Congo Has Not Improved since 2014. (GAO, Washington DC).

Obrázek 4 a 5: MATTHYSEN, K. – GOBBERS, E. (2022). *Armed conflict, insecurity, and mining in eastern DRC: Reflections on the nexus between natural resources and armed conflict*. (IPIS, Antwerp).

Tabulka 1: GAO (2022). *Conflict Minerals: Overall Peace and Security in Eastern Democratic Republic of the Congo Has Not Improved since 2014*. (GAO, Washington DC).

Resumé

The diploma thesis is devoted to the causes of long-lasting violence in the eastern provinces of the Democratic Republic of the Congo. To achieve the goal, I used the econometric model of Collier and Hoeffler, which is devoted to the emergence of civil wars. The main theory of the authors is that conflicts are caused by the so-called resource curse. It means that countries with natural wealth are more prone to conflicts than countries without resources. Several other factors are added to the main thesis, which intensify the conflict. From the theoretical part, I selected the factor of history, economic, religious and ethnic fractionalism and armed groups. In the first chapter, I deal with historical causes. During the tumultuous history of the DRC, the population was constantly subjected to violence not only during colonialism but also after gaining independence. Belgian colonialism continually exploited the Congolese population to maintain a production quota in rubber cultivation. Similar conditions were subsequently applied by the Congolese representatives themselves.

In the second chapter, I discuss the economic causes of conflicts, from the chapter it is evident that the DRC has failed to use its mineral wealth for sustained economic growth and many residents live below the poverty line. In the chapter, I also discussed commodity dependence, which is related to deepening economic dependence on countries that buy Congolese minerals.

The third and fourth chapters map ethnic and religious factionalism. Religiously, the population of the DRC is homogeneous, but ethnically it is very diversified. Throughout the history of the DRC, ethnic differences have had a major impact on its security situation and have also become the trigger for several internal conflicts. The last chapter dealing with armed actors is subsequently related to ethnic fractionation. There are many ethnically motivated groups in both Kivu and Ituri provinces. An example is the CODECO ethnic group, which has been operating in Ituri province since 2017 and is oppressing the Hema ethnic group. Apart from this group, the most prominent group is M23, which, thanks to its good organization, managed to occupy the city of Gomu. The group is believed by many countries to be supported by Rwanda. After all, that is why in this chapter I also addressed the

armed actors of the neighboring states, who also had their share in the whole situation.

As part of the entire work, I used a scoring system that helped better map the situation and determine which of the selected factors correspond to the situation in the eastern DRC and which do not. The aim was to determine whether the C-H model corresponds to the situation in the eastern provinces, according to the presented text I can answer that it does. Apart from the religious factor, all the others correspond and thus the aim of the work was fulfilled.